

BANCA GARĂ, PUNCTUL ȘAPTE CASE, JUDEȚUL VASLUI. LOCUINȚE DIN SECOLELE III–IV

DE

RUXANDRA ALAIBA, SIMINA STANC

Cercetările arheologice realizate în satul Banca Gară, comuna Banca, județul Vaslui, din punctul numit de localnici *Șapte Case*¹, situat pe malul stâng al râului Bârlad și al șoselei Iași – București, la 12 km nord de municipiul Bârlad, între 1981–1989, cu întreruperile din anii 1984 și 1987, au dus la săparea unei suprafețe de 3.400 m², aproximativ jumătate din vechiul areal al acesteia, de asemenea, și la descoperirea unui număr de șapte locuințe de suprafață și a patru locuințe ușor adâncite, din secolele III–IV p. Hr. Locuințele, împreună cu cele de secol IV, fac parte din întinsa siliște locuită de una dintre comunitățile sătești daco-romane (fig. 1–22–15), care s-a format în spațiul de la răsărit de Carpați și s-a dezvoltat în anii de după retragerea autorităților romane din *Dacia* (274–275) și din teritoriul nordic al *Moesiei*. Întinsa, dar modesta siliște de la Banca Gară, dintr-un areal geografic bine cunoscut pentru secolele III–IV p. Hr., a supraviețuit și în prima jumătate a secolului al V-lea, pentru a se extinde din nou în secolele VII–IX².

Rezultatele acestor investigații au adus la lumină o comunitate sătească modestă, din care s-a dezvelit în mare parte așezarea și parțial necropola³, care a încercat să-și acopere necesarul zilnic prin propriile activități,⁴ dar care întreținea și legături de schimb cu vecinii, dar și cu zonele mai îndepărtate. Aceasta a ocupat, între secolul al III-lea și începutul secolului al V-lea, un spațiu aflat în apropierea văii Bârladului (fig. 1), situat la nord de noua provincie romană *Scythia Minor*, ce se întindea între 284–378 până în sudul Moldovei.

Rezumând, din această perioadă s-au descoperit 83 de complexe: trei locuințe din secolul al III-lea, una de suprafață nr. 4 (cpl. 33), două ușor adâncite nr. 2–3 (cpl. 27–28) și trei gropi nr. 2–3, 5 (cpl. 18, 21, 32); din secolele III–IV opt locuințe, din care șase de suprafață, nr. 1–3, 5–7 (cpl. 12a, 17, 29, 34, 72, 122), două ușor adâncite nr. 4–5 (cpl. 31, 78), 9 gropi, nr. 1, 4, 6–12 (cpl. 13, 24a, 32, 62, 74, 93, 94, 106, 116, 121) și trei aglomerări de materiale, nr. 1–3 (cpl. 70, 73a, 86); din secolul al IV-lea 14 locuințe din care, 11 de suprafață nr. 1–11 (cpl. 1, 14–15, 26, 30, 35–36, 48, 51, 57, 96), trei ușor adâncite nr. 1–3 (cpl. 4, 77, 91), 19 gropi, nr. 1–19 (cpl. 19, 26a, 33a, 37, 39, 49–50, 67, 69a, 71, 79–80, 92, 104, 113–115, 119–120, 95) și 13 aglomerări ceramice, nr. 1–6, cpl. 21a, 42–43, 60–61, 64, 88.

Publicarea complexelor, din secolele III–IV, a pornit de la descrierea întregului inventar arheologic al acestora, în mare parte aflat *in situ*, în raport cu locul descoperirii, al planurilor și profilelor de complexe, al tipurilor de locuințe, iar în cadrul lor, al inventarelor specifice, îndeosebi ceramica (fig. 2–14, 16–21). Cercetarea acestora s-a realizat în cadrul Muzeului Județean Ștefan cel Mare Vaslui, cu sprijinul conducerii acestuia. De asemenea, au colaborat direct restauratorii Pântea Cristian și Cornel Hobincu, desenatoarea Georgeta Vrânceanu, Ileana Plugariu, Elena Plugariu, Mihaela Tudose și Ruxandra Alaiba.

¹ Recent zona se mai numește și *La Slătioara*, după numele podului ce trece peste Bârlad, la sud de stațiune.

² R. Maxim-Alaiba, *Considerații preliminare cu privire la viața spirituală a locuitorilor de la Gara Banca Vaslui din secolele IX–X*, în *ArhMold*, XIII, 1988, p. 253–261.

³ Mare parte din morminte au fost distruse prin săparea albiei noi a Bârladului, R. Alaiba, G. Miu și S. Stanc, *Studiul arheologic și antropologic al mormintelor de la Banca Gară – Șapte case, jud. Vaslui*, în *Memoriile Secțiilor Științifice*, seria IV, tomul XXVIII, Ed. Academiei Române, p. 153–160.

⁴ Pentru meșteșugul olăritului vezi, R. Alaiba, *Atelierul de olărit descoperit în așezarea Gara Banca – Șapte Case*, din secolul al IV-lea – începutul secolului al V-lea, în *Acta Musei Tutovensis*, Bârlad, 2007, p. 18–36.

Modalitatea aceasta de prezentare pune la dispoziția celor interesați de această perioadă, un material arheologic destul de bogat și diversificat. Tot acum s-au adus date cantitative cu privire la: ceramica fină și uzuală lucrată cu mâna, sau la roată, și la ceramica de import, vasele de sticlă; unelte, ustensile casnice și de uz gospodăresc, precum cuțite de fier, topoare; accesorii pentru veșminte, catarama, fibule; obiecte de toaletă, oglinzi cu tamga și piepteni de os sau podoabe, mărgelile, pandantive, lăntișoare de bronz; părți de la materialele folosite pentru construcția locuințelor, resturi de faună.

Resturile faunistice recuperate cu ocazia săpăturilor arheologice, analizate de Simina Stanc, oferă informații asupra caracteristicilor paleoeconomiei populației care a locuit această așezare, legate de paleoclimat și eventualele schimbări în timp ale acestuia. Analiza arheozoologică urmărește identificarea speciilor de animale cu care comunitățile umane vechi au venit în contact, precum și identificarea tipurilor de relații între comunitatea umană și speciile de animale recunoscute: pescuit, vânătoare, creșterea animalelor.

SECOLELE III–IV

Pentru perioada cuprinsă între secolele III–IV s-au semnalat șapte locuințe de suprafață: nr. 1, cpl. 12a (fig. 3–4), nr. 2, cpl. 17 (fig. 5–6), nr. 3, cpl. 29 (fig. 7–8), nr. 4, cpl. 33 (fig. 9–12), nr. 5, cpl. 34 (fig. 13), nr. 6, cpl. 72 (fig. 14), nr. 7, cpl. 122 (fig. 14/15) și patru ușor adâncite: nr. 1, cpl. 10 (fig. 16), nr. 2, cpl. 27 (fig. 17), nr. 3, cpl. 28 (fig. 18), nr. 4, cpl. 31 (fig. 19–20), nr. 5, cpl. 78 (fig. 21).

1. Locuința de suprafață nr. 1, cpl. 12a (fig. 1/1), conservată parțial, datată prin inventarul ceramic în secolele III – IV (fig. 3–4), se află în apropiere de o locuință ușor adâncită din aceeași perioadă, cpl. 10.

S-a descoperit în anul 1982, prin trasarea secțiunii S IV, în sectorul A. Perimetrul acesteia a fost distrus în mare parte de o locuință Dridu, L6, cpl. 12, dar și de lucrările de hidroameliorație. Nivelarea terenului a dus la trasarea perimetrului acesteia la mică adâncime, 0,25–0,30 m, la baza humusului. Forma patrulateră, cu orientarea sud-nord, indică posibilitatea ca intrarea să fi fost în partea de est, în josul pantei, cum sugerează aglomerările de pietre, fragmente de chirpici și de inventar, îndeosebi ceramică. Nu are particularități de construcție deosebite. Chirpicii pereților prăbușiți prezintă, la fel ca și în alte locuințe, o culoare gălbui-cărămizie, cu pete cenușii-negriceose și se află aglomerați mai ales pe latura de sud. Pe celelalte laturi acesta este mai mărunț și dispersat.

Numărul total al vaselor găsite în complex este de aproximativ 21, din care cinci s-au lucrat cu mâna, între ele o cătuie, un castron și alte patru vase, cum indică bazele, probabil erau oale (fig. 3/5–6, 9–11; 4/2) și 16 au fost modelate la roată. În funcție de tehnica de realizare a lor se pot menționa: șase vase de mari dimensiuni, din pastă puțin zgrunțuroasă (fig. 3/3, 7–8; 4/5–6, 8), o cană modelată din pastă fină, roșie (fig. 4/1), un fragment de la un vas de culoare maronie (fig. 4/7) și opt de la vase cenușii, între care un bol, o fructieră și patru oale (fig. 3/1–2, 4; 4/1, 3–4).

Inventar ceramic fragmentar:

– *ceramica lucrată cu mâna*: 1 buză, probabil de la un castron (fig. 4/2); 1 cătuie (fig. 3/6); 1 ciob decorat cu brâu alveolat (fig. 3/10) și 4 baze (fig. 3/5, 9, 11; $\varnothing = 12,5; 14; 7,5$ cm);

– *ceramica din pastă puțin zgrunțuroasă cenușie*: 2 vase mari (fig. 4/5–6) și 1 bază (fig. 4/8); 3 buze îngroșate rotunjit, prima de la o oală de culoare neagră-cenușie (fig. 3/3, 7–8; $\varnothing = 10; 11; 12$ cm); 1 bază cu urme de la desprinderea de pe roată ($\varnothing = 12$ cm);

– *ceramica fină roșie*: 1 cană (fig. 4/1); *maronie*: 1 bază concavă (fig. 4/7); *cenușie*: 1 buză (fig. 4/3) și o alta din pastă nisipoasă (fig. 4/4); 1 bol (fig. 3/2; $\varnothing = 8$ cm); 1 fructieră (fig. 3/1; $\varnothing = 38$ cm); 4 gături de oale cu buza îngroșată de la vase arse cenușiu sau brun-gălbui (fig. 3/4; $\varnothing = 14; 12; 14,5; 15$ cm).

2. Locuința de suprafață nr. 2, cpl. 17 (fig. 1/2), conservată mediu, se datează în secolele III–IV (fig. 5–6).

A apărut în sectorul A, în anul 1982, pe S VII, la adâncimea de - 0,20 - 0,35 m. Starea de conservare este în general bună, cu excepția decapării părții superioare în timpul lucrărilor de hidroameliorație. Locuința, cu podeaua bătătorită și parțial arsă, este situată în panta ușoară a grindului, la baza depunerii brun-cafenii, la o adâncime de - 0,60 m. Dimensiunile aproximative sunt de: L = 4,3 m; l = 2,7 m, iar orientarea nu diferă mult de a construcției de mai sus, nord nord-est / sud sud-vest. În preajma vetrei, păstrată fragmentar, s-au surprins câteva amenajări interioare. Spre nord-est apar mai multe pietre de râu și gresie, care, probabil, inițial împrejmiau

vatra. Alte pietre se află în partea de est a locuinței, unde sunt suprapuse de mai multe bucăți de chirpici, unele cu amprente de nuiete pe o parte, pe alta fățuite și refățuite. Ușoara înălțare a pământului spre peretele de vest, cu cel mult 30 cm de la podea, poate indica o laviță pentru dormit, realizată din pământ cruțat.

Din ea s-au recuperat o fusaiolă bitronconică (fig. 6/3) și o cute de gresie (fig. 6/6), ambele aflate în apropierea vetrei, cât și 28 de vase, din care 3 lucrute cu mâna, un castron, un vas miniatural și o oală (fig. 5/8-9; 6/9). De asemenea, 25 lucrute la roată, repartizate după tehnica folosită în: din pastă puțin zgrunțuroasă-gălbui: două vase de provizii, o cană roșietică și părți de la diferite oale (fig. 5/2, 4, 6; 6/5); din pastă fină cenușie: 1 bol, 8 castroane (fig. 5/1, 3, 5; 7, 12; 6/1), 1 oală (fig. 6/7), 2 vase cu gât înalt (fig. 6/8, 10) și alte buze de la diferite vase (fig. 6/4). Un castron acoperit cu angobă roșie era decorat pe umăr cu protome zoomorfe (fig. 5/10) iar altul s-a modelat din pastă neagră lustruită (fig. 6/2; $\varnothing = 28$ cm).

Inventar ceramic fragmentar:

– *ceramica lucrată cu mâna*: 1 castron (fig. 5/9; $\varnothing = 22$ cm); 1 vas miniatural cu buza spartă din vechime (fig. 5/8; $\varnothing = 6,2$ cm); 1 buză de oală de culoare gălbui (fig. 6/9; $\varnothing = 14$ cm);

– *ceramica puțin zgrunțuroasă gălbui-cărămizie*: 2 vase de provizii (fig. 5/6; $\varnothing = 34$ cm); *roșietică*: 1 cană (fig. 5/4; $\varnothing = 9$ cm); *cenușie*: 1 buză de oală (fig. 5/2; $\varnothing = 26$ cm); 2 buze evazate (fig. 6/5; $\varnothing = 14$ cm); 1 corp decorat cu o canelură vălurită larg, limitată de o alta orizontală;

– *ceramica fină cenușie*: 1 bol (fig. 5/12; $\varnothing = 7,5$ cm); 4 castroane cu diferite profile în S (fig. 5/1, 3, 5; 7; $\varnothing = 31; 29; 26; 25$ cm); 1 castron cu marginea dreaptă, decorat pe corp cu benzi liniare în zigzag, între ele cu linii oblice simetric înclinate (fig. 6/1); 1 castron emisferic, sub buză prevăzut cu o șanțuire ($\varnothing = 22$ cm); 2 castroane cu marginea dreaptă, unul are buza lătită și fațetată, altul prezintă sub gât două nervuri; 1 oală cu buza prevăzută cu o șanțuire pentru a sprijini capacul (fig. 6/7; $\varnothing = 10,5$ cm); 2 vase cu gât înalt (fig. 6/8, 10; $\varnothing = 21$ cm); 5 buze evazate, unele îngroșate; 3 toarte șanțuite longitudinal ovale, în secțiune (fig. 6/4); 13 baze inelare ($\varnothing = 3 \times 6$ cm; 2×7 cm; 3×8 cm; 3×9 cm; 10 cm; 11 cm) și 2 drepte ($\varnothing = 8; 16$ cm);

– *ceramica acoperită cu angobă roșie*: 1 castron decorat pe umăr cu protome zoomorfe, lustruit exterior (fig. 5/10; $\varnothing = 25$ cm);

– *ceramica neagră lustruită*: 1 castron la baza gâtului cu o nervură, iar pe umăr ornat cu o linie în val, lustruită (fig. 6/2; $\varnothing = 28$ cm).

Diferite artefacte – unelte, ustensile, obiecte:

– 1 fusaiolă bitronconică (fig. 6/3);

– 1 cute de gresie roșietică-maronie (fig. 6/6).

3. Locuința de suprafață nr. 3, cpl. 29 (fig. 1/3), conservată mediu, în parte dislocată de lucrările de hidroameliorație (fig. 7-8), s-a descoperit tot în sectorul A. Locuința, datată în secolele III – IV, s-a surprins prin trasarea secțiunilor S XXVI-XXVII, între M 10-14, și are aproximativ L = 4,37 m; l = 3,86 m. Degajarea atentă a umpluturii a permis surprinderea podelei bine bătătorite, formată dintr-un strat de lut amestecat cu pământ, de 2-3 cm. De la pereți provin câteva fragmente mici de chirpici, și de la o vatră bucăți de crustă. La sud de acestea erau și câteva pietre mari, arse parțial, probabil înconjurau vatra, cele cu urme de arsură puternică s-au folosit drept „căței de vatră”. Cel puțin trei recipiente mari și altele mai mici se aflau spre peretele de nord-est (fig. 8/1-7).

Ceramica însumează 26 de vase, din care: un vas lucrat cu mâna (fig. 7/7), opt din pastă puțin zgrunțuroasă, cărămizie (fig. 7/3, 6), trei aparțin ceramicii fine, un vas ars negru și două cărămizii (fig. 8/1, 6), 13 erau de culoare cenușie (fig. 7/1-2, 4-5; 8/2-3, 5, 7), plus o amforă. Inventar faunistic – 36 de resturi care provin de la moluște și mamifere domestice. Un număr de 13 fragmente osoase nu s-a determinat. Tafonomie: patru resturi osoase au urme de arsură, unul de la descărnare și cinci au fost roase de carnivore.

Inventar ceramic fragmentar:

– *ceramica lucrată cu mâna*: 1 vas decorat cu brâu alveolat (fig. 7/7; $\varnothing = 14$ cm);

– *ceramica puțin zgrunțuroasă roșietică*: 1 amforă nisipoasă cu toarta ruptă, cu două perforări spre gât, probabil pentru repararea ei (fig. 7/6); 1 ciob de corp decorat cu incizii late; 3 buze invazate ($\varnothing = 12; 14; 18$ cm); 1 bază ușor concavă (fig. 7/3); 3 vase de provizii din care: 1 fragment cu decor incizat și 2 baze drepte ($\varnothing = 20$ cm), din care una cu incizii concentrice ($\varnothing = 6$ cm);

– *ceramica cenușie*: 4 castroane, din care trei cu peretele în S (fig. 7/2; 8/2, 4; $\varnothing = 22; 21; 25$ cm); 4 oale cu gât înalt invazate, buza trasă spre exterior, pe corp decorate cu șanțuiri (fig. 7/1; $\varnothing = 16; 18$ cm) și 2 oale de

la care s-au păstrat buzele arcuite și îngroșate; 1 vas globular (fig. 8/3; $\varnothing = 14,5$ cm); jumătatea inferioară a unui vas (fig. 8/6; $\varnothing = 11$ cm); 1 buză (fig. 7/4; $\varnothing = 7,5$ cm); 1 toartă (fig. 8/7); 1 bază dreaptă ($\varnothing = 7$ cm; 21 cm); 1 bază cu urme adâncite circular tăiate de o rază (fig. 7/5; $\varnothing = 6,3$ cm); 4 baze inelare ($\varnothing = 3,6$ cm; 7 cm; 8 cm);

– *ceramica neagră lustruită*: 1 oală cu buza invazată ($\varnothing = 16$ cm); *roșie*, 1 fructieră (?) acoperită cu angobă (fig. 8/1; $\varnothing = 40$ cm) și 1 picior (fig. 8/5);

– *ceramica de import*: 1 fragment de amforă cărămizie.

Inventar faunistic fragmentar:

– *Moluște*: o cochilie de *Cepaea viridobonensis*;

– *Bos taurus*: 3 fragmente de craniu, 2 dinți (M1 și P3 superiori), câte un fragment de coxal (stânga), humerus (stânga), metacarp, radius, 2 vertebre (cervicală și toracică), 3 oase în conexiune anatomică (tibia, astragal și calcaneu stânga, de la un individ matur);

– *Equus caballus*: câte un fragment de premaxilar și femur;

– *Ovis/Capra*: câte un fragment de coxal și metacarp;

– *Ovis aries*: tibia;

– *Sus domesticus*: câte un fragment de coastă, mandibulă, scapula.

4. Locuința de suprafață nr. 4 (cpl. 33, fig. 1/4), conservată parțial, datată în secolul al III-lea (fig. 9–12), se afla la nord de cpl. 32, în afara digului, în sectorul C, pe S XL, cu suprafața destul de mare, de circa 14 m² (L = 4,1×3,4 m; h = 0,28–0,34 m). Degajarea inventarului a permis surprinderea vetrei distruse din vechime, în preajmă cu cenușă, cărbune și pietre arse și a podelei groase de 2–3 cm, un strat de lut amestecat cu pământ bine bătătorit, ars parțial, cât și a unor aglomerări ceramice aflate spre peretele de nord-vest. Între materialele de construcție s-au recuperat 17 bucăți mai mari de chirpici (fig. 12/5) și 7 părți de crustă de vatră (fig. 12/6), cu urme de reamenajare. Totodată, spre centrul locuinței se aflau: un disc de gresie, o cute pentru lame iar spre colțul de sud-vest o fusaiolă bitronconică și o greutate cilindrică de lut (fig. 12/1–4, 7).

Din cele aproximativ 36 de vase, 15 au fost lucrate cu mâna, dintre care 2 cățui, 2 castroane, 1 capac, 1 borcan, 4 oale, 2 vase ovoidale, 1 corp de la un vas mai mare și 9 baze (fig. 9/1–8; 10/1–6; 9/9–11; 10/7–10). Cele aproximativ 20 de vase modelate la roată erau de la: 1 vas cu gât de culoare cenușie-negricioasă (fig. 11/9), iar restul de la vase din pastă cenușie: 3 pahare, 2 căni cu gât înalt, 8 castroane bitronconice, 4 emisferice, 2 vase cu corp bombat, 2 baze drepte și 13 inelare (fig. 11/1–5, 7–8, 11–15) și din pastă *fină*, de culoare roșie, 1 corp cu linii incizate și o bază inelară. La acestea se adaugă ceramica de import, fragmente de la 2 amfore diferite (fig. 11/6, 10).

Inventar ceramic fragmentar:

– *ceramica lucrată cu mâna, brună*: 2 cățui (fig. 9/3; 10/1; $\varnothing = 13; 14,4$ cm); 2 castroane (fig. 9/6; 10/3); 1 capac (fig. 10/2); 1 borcan (fig. 9/1); 5 oale (fig. 9/2, 4–5, 7–8; $\varnothing = 2 \times 14; 20; 36; 39$ cm); 1 corp de la un vas mai mare ($\varnothing = 32$ cm); 3 cioburi de vase decorate cu brăie alveolate (fig. 10/4–6; $\varnothing = 18$ cm); 8 baze ușor evazate (fig. 9/9–11; 10/7–10; $\varnothing = 2 \times 10$ cm; 2×11 cm; 12 cm; 13 cm; 14 cm; 16,5 cm; 17 cm; 18 cm), unul spre bază cu o șanțuire ($\varnothing = 14$ cm); *gălbui*: 1 bază cu piciorul marcat cu o adâncitură ($\varnothing = 16$ cm);

– *ceramica cenușie-negricioasă*: 1 gât de vas cu corpul bombat și fin lustruit (fig. 11/9; $\varnothing = 12$ cm); *cenușie*: 3 pahare ovoidale cu buze rotunjite și evazate ($\varnothing = 8; 12$ cm) sau îngroșate ($\varnothing = 14$ cm); 2 căni cu gât înalt (fig. 11/4–5; $\varnothing = 4; 10$ cm); 8 castroane bitronconice (fig. 11/3, 7–8, 11–12; $\varnothing = 2 \times 16; 14; 21; 22$ cm), unele mai prost conservate ($\varnothing = 7; 24$ cm); 4 emisferice ($\varnothing = 13; 20; 16; 25$ cm); 2 vase cu corp bombat (fig. 11/13; $\varnothing = 1,5; 14$ cm); 2 cu buza bombată ($\varnothing = 10; 19–20$ cm); 2 buze îngroșate (fig. 11/1–2; $\varnothing = 15; 18$ cm); corpuri ornate cu linii orizontale ($\varnothing = 30$ cm); 2 baze drepte ($\varnothing = 6; 8$ cm) și 13 inelare (fig. 11/14; $\varnothing = 5$ cm; 2×7 cm; 2×8 cm; 2×9 cm; 3×10 cm; 12 cm; 13 cm; 14 cm); o toartă (fig. 11/15);

– *ceramica fină roșie*: 1 corp cu linii incizate dispuse distanțat ($\varnothing = 34$ cm); 1 bază inelară ($\varnothing = 8$ cm);

– *ceramica de import*: 2 toarte și 3 fragmente de amfore cărămizii (fig. 11/6, 10; $\varnothing_{\text{bază}} = 4–5$ cm); 1 fragment de amforă brun roșietică.

Diferite artefacte – unelte, ustensile, obiecte:

– 1 fusaiolă bitronconică (fig. 12/1); 1 greutate cilindrică de lut degresată cu șamotă, decorată pe margine cu caneluri înguste arcuite (fig. 12/7; $\varnothing = 16$ cm);

– 1 disc de gresie cenușie (fig. 12/3); 2 cute pentru lame (fig. 12/2, 4).

Materiale de construcție:

– bucăți de chirpici (fig. 12/5) și crustă de vatră (fig. 12/6).

5. Locuința de suprafață nr. 5, cpl. 34 (fig. 1/5), conservată mediu, datată în secolele III-IV (fig. 13), s-a săpat în anul 1983, în sectorul C, pe S XLII. A apărut la adâncimea de - 0,44 - 0,50 m și prezintă în plan o formă aproximativ patrulateră, cu dimensiunile de $L = 3,40 \times 4,50$ m, $15,3$ m² și orientarea laturilor aproximativ est-vest. Bucățile de crustă de vatră erau răspândite pe toată suprafața. Spre centru era multă cenușă și câteva pietre arse, care marcau locul inițial al acesteia. În prejma vetrei s-au găsit trei oase prelucrate, între care și o patină (fig. 13/1-2, 5). Înspre colțul de est se afla și o fusaiolă, o cute și o greutate de lut (fig. 13/3-4). În total s-au recuperat fragmente de la 18 vase specifice perioadei, din care: trei de la vase modelate din pastă puțin zgrunțuroasă, 10 de la vase fine (fig. 13/6, 8-11, 14), câte unul de la vase fine, arse negru și lustruite (fig. 13/13), o toartă de la un vas acoperit cu angobă roșie (fig. 13/12), altul din pastă fină gălbuie și o amforă (fig. 13/7). Cele 105 resturi osoase și dentare cuprind: 22 mamifer de talie mare, 5 mamifer de talie mijlocie (27 nu au permis determinarea specifică). Cu excepția unei vertebre umane, toate celelalte resturi provin de la specii de mamifere, atât domestice, cât și sălbatice. Tafonomie: 17 oase roase de carnivore, opt au urme de arsură (unul calcinat), altul tranșat (coxal), și un fragment de corn de capră retezat cam la jumătatea lui.

Inventar ceramic fragmentar:

- *ceramica puțin zgrunțuroasă*: 1 bază ($\varnothing = 8$ cm); 1 castron cu marginea arcuită exterior și cu buza tăiată drept ($\varnothing = 12$ cm); 3 baze drepte ($\varnothing = 8; 10; 10,5$ cm);
- *ceramica cenușie*: 2 căni cu toarte (fig. 13/6, 8; $\varnothing = 8; 9,5$ cm); 3 castroane (fig. 13/10, 14; $\varnothing = 2 \times 11; 20$ cm); 3 buze (fig. 13/9, 11; $\varnothing = 9,5; 13$ cm); 3 baze inelare ($\varnothing = 4,5; 8; 16$ cm);
- *ceramica fină gălbuie*: 2 vase decorate pe corp cu benzi incizate fin;
- *neagră lustruită*: 1 castron (fig. 13/13; $\varnothing = 12$ cm);
- *ceramica cu angobă roșie*: 1 toartă (fig. 13/12);
- *ceramica de import*: 1 fragment de corp și 1 bază de amforă (fig. 13/7).

Diferite artefacte – unelte, ustensile, obiecte:

- 1 fusaiolă bitronconică (fig. 13/4); 1 greutate de lut degresată cu șamotă;
- 1 piesă de os tăiată pe margine, cu suprafața lustruită (fig. 13/5); 1 os cu urme de prelucrare; 1 patină de os (fig. 13/1-2);
- 1 cute pentru lame (fig. 13/3).

Inventar faunistic fragmentar:

- *Bos taurus*: calcaneu, 2 coxal, 6 fragmente craniu (2 stânga, 1 dreapta; 2 maxilare provin de la indivizi maturi), 1 cubitus, 2 dinți (M3 și P4 inferiori), 4 falange (una proximală și 3 distale), 1 femur, 7 humerus (2 dreapta, 2 stânga), 7 mandibulă (3 stânga, 2 dreapta; un fragment provine de la un individ imatur), 4 metacarpene (2 stânga, 1 dreapta), 8 metatarsiene (5 dreapta, 2 stânga; un metacarp și un metatars de la indivizi maturi), 6 radius (2 stânga), 1 centrotars, 3 tibie (2 dreapta; una de la un individ matur);
- *Equus caballus*: câte un fragment de coxal (stânga), metatars și tibia (stânga), falangă proximală;
- *Ovis/Capra*: 1 mandibulă (dreapta), 2 metatarsiene (dreapta; de la 2 indivizi maturi), câte un fragment metacarp (dreapta), metapod, metatars;
- *Capra hircus*: mandibulă (stânga) și un fragment craniu;
- *Sus domesticus*: metacarp IV (stânga; de la un individ matur), metatars IV (de la un individ matur), mandibulă (stânga; de la un individ imatur), 1 fragment femur (stânga; de la un individ imatur);
- *Canis familiaris*: atlas, 1 tibie (dreapta);
- *Capreolus capreolus*: 2 fragmente tibie (1 dreapta);
- *Sus scrofa*: canin inferior de la un mascul.
- *Homo sapiens*: 1 vertebră umană.

6. Locuința de suprafață nr. 6, cpl. 72 (fig. 1/6), conservată mediu, de dimensiuni mici, datată în secolele III-IV (fig. 14).

În anul 1986, în sectorul C, pe S VIII, a fost săpată o locuință de suprafață situată în ușoară pantă, de la nord la sud, cu o suprafață aproximativă de circa $3,20 \times 3$ m, $9,6$ m² și adâncime de - 0,57 m. Recent locuința a fost deranjată de lucrările agricole. Pe podeaua acesteia, cu o grosime de 3-4 cm, s-au mai păstrat câteva fragmente de la pereții locuinței, chirpici cu amprente de nuiiele cu diametre de cca. 3-4 cm și de pari, cu diametre de 6-10 cm. Vatra păstrată mai bine, avea o formă circulară, $\varnothing = 65 \times 55$ cm.

Numărul vaselor reconstituibile prin desen este de 14, din care: un vas lucrat cu mâna (fig. 14/9), trei din pastă zgrunțuroasă cenușie, nouă sunt specifice ceramicii cenușii fine (fig. 14/2–3, 5–7, 10–13), din care un vas bitronconic are o culoare neagră (fig. 14/2). Acestea se adaugă ceramica de import, 1 parte de la un pahar de sticlă (fig. 14/4) și mai multe părți de la amfore (fig. 14/14). Cele 177 resturi din inventarul faunistic au fost repartizate la cinci grupe taxonomice: moluște, pești, amfibieni, păsări și mamifere (atât domestice, cât și sălbatic). Dintre acestea, 82 nu au permis determinarea specifică, datorită fragmentării lor, fiind atribuite unor grupe generale.

Inventar ceramic fragmentar:

- *ceramica lucrată cu mâna*: 1 castron emisferic (fig. 14/9);
- *ceramica zgrunțuroasă cenușie*: 3 fragmente de la 1 vas de provizii; 1 bază ușor evazată ($\varnothing = 12$ cm) și altele drepte ($\varnothing = 10$ cm), sau rotunjite spre bază ($\varnothing = 10$ cm);
- *ceramica cenușie*, 2 oale (fig. 14/3, 10); 2 buze cu șanțuiri pentru capac (fig. 14/5, 7); 3 vase cu corp alungit, ovoidal (fig. 14/6, 11–12); 1 ciob decorat (fig. 14/13);
- *ceramica neagră fină*: 1 vas bitronconic (fig. 14/2; $\varnothing_{\text{corp}} = 16$ cm);
- *ceramica de import*: 1 pahar de sticlă (fig. 14/4; $\varnothing = 7,2$ cm); 15 fragmente de la amfore cărămizii nisipoase; 1 mănușă; 1 gât și ale fragmente ce provin din corpul unor vase canelate sau de la 1 bază (fig. 14/14).

Diferite artefacte – unelte, ustensile, obiecte:

- 2 silixuri cenușii: 1 nucleu și 1 așchie pe o latură cu rețușe; 1 cute lucrată pe o piatră de râu (fig. 14/1);
- 1 fragment probabil dintr-o râșniță de gresie cenușie (fig. 14/8).

Inventar faunistic fragmentar:

- Amphibia*: 4 oase (radio-cubitus, crural, femur, mandibula); – *Pisces* – teleosteeni: 1;
- Mollusca*: 5 cochilii fragmentate de *Cepaea viridobonensis* și 3 fragmente de valvă de *Unio pictorum*;
- Gallus domesticus*: coracoid, femur (stânga), radius – 2 și câte un fragment de clavicular, tibiotars;
- Bos taurus*: calcaneu (dreapta), craniu – 8 (4 fragmente dreapta, 3 stânga), dinte premolar superior, falangă proximală – 4, falangă mijlocie – 2, humerus – 4 (2 stânga, 1 dreapta), mandibulă – 9 (6 stânga, 2 dreapta), metacarp – 4, metapod – 1, metatars – 7 (2 dreapta, 1 stânga), radius – 2 (stânga), scapula – 5 (1 dreapta), 2 – vertebră lombară; – *Canis familiaris*: tibie dreapta; – *Cervus elaphus*: tibie stânga; – *Capreolus capreolus*: coxal; – *Equus caballus*: coxal; *Ovis/Capra*: cubitus, dinte premolar de lapte inferior, dinte molar inferior, humerus, 3 mandibulă (1 stânga), 3 tibie (2 dreapta), vertebră lombară; – *Sus domesticus*: 2 coxal (stânga, dreapta), fragment craniu (dreapta), 2 cubitus (1 dreapta), dinte incisiv, mandibulă dreapta, scapulă, 2 vertebre.

7. Locuința de suprafață nr. 7 (cpl. 122), conservată mediu. Datare: secolele III–IV (fig. 14/15).

S-a descoperit în anul 1988, în panta din sectorul C, înclinată de la nord la sud, pe S VIII, lângă locuința Dridu nr. L34. În colțul de nord era vatra, distrusă din vechime, în preajmă cu pietre arse, unele din ele folosite pentru amenajarea acesteia sau ca suporturi, "căței de vatră", urme de cenușă, cărbune.

Între fragmentele ceramice se distinge o oală lucrată din pastă fină cenușie, lustruită (fig. 14/15). Tot aici se aflau și cinci resturi osoase. Inventarul faunistic este sărac. Nu s-au recoltat decât cinci resturi osoase.

Inventar ceramic fragmentar:

- *ceramica cenușie lustruită*: 1 oală (fig. 14/15).

Inventar faunistic:

- *Bos taurus* – 1 astragal stânga, 2 falange proximale, dintre care una prezenta exostoza; – *Equus caballus*: 2 falange proximale.

LOCUIȚE UȘOR ADÂNCITE – SECOLELE III–IV

1. Locuința ușor adâncită nr. 1 (cpl. 10, fig. 15/1), cu fundația conservată integral, datată în secolele III–IV (fig. 16). Locuința, săpată în anul 1981, se găsea în stânga Bârladului, în sectorul A, pe S III, la sud de mormintele turanice și în apropierea primei locuințe de suprafață, L1. Stratigrafic a fost surprinsă la - 0,25 – 0,30 m, de la nivelul actual de călcare. De la acesta s-a adâncit până la - 0,78 m. Podeaua amenajată simplu, din lut amestecat cu pământ, cu o grosime de 2–3 cm, s-a păstrat aproape pe întreg perimetrul relativ patruleter al acesteia. Dimensiunile aproximative se înscriu între: L = 3,90 m și l = 2,80 m, cu orientarea 1500° sud-sud-est și 3300° nord-nord-vest. În ambele colțuri opuse vetrei erau două gropi de pari, cu adâncimi de 15 și 30 cm.

Bucăți de crustă de vatră se aflau spre colțul de sud-est al locuinței. Tot de aici provin nouă fragmente de chirpici, degresate cu resturi vegetale, pietricele, groase de 1,4 cm, cu ambele suprafețe fațetate.

Inventarul ceramic, destul de sărac, însumează cioburi de la șapte vase, din care un borcan lucrat cu mâna (fig. 16/3) și opt vase lucrate la roată, trei din pastă fină cenușie (fig. 16/5) și două din pastă roșietică (fig. 16/6). La acestea se adaugă și două vase de import, unul negru la exterior și o amforă, găsite în colțul de sud sud-est (fig. 16/1-2).

Din umplutură și de pe podea s-au recoltat 16 oase, în majoritate fragmentate, atribuite exclusiv mamiferelor, dintre care unul sălbatic. Pentru cinci din ele, ce aparțin unor mamifere de talie mare, nu se pot face mai multe determinări. Din punct de vedere tafonomic au fost identificate două oase cu urme de tranșare și două cu urme lăsate de dinții carnivorelor.

Inventar ceramic fragmentar:

– *ceramica lucrată cu mâna*: 1 borcan decorat cu brâu alveolat (fig. 16/3);

– *ceramica cenușie*: 7 fragmente de la un vas cu baza îngroșată ($\varnothing = 10$ cm); 1 buză fațetată (fig. 16/5); 2 baze inelare ($\varnothing = 5,7; 12,7$ cm); *roșie*, 1 toartă lustruită exterior (fig. 16/6) și 1 fragment de borcan;

– *ceramica de import*: din pastă fină *cenușie*: 1 vas decorat prin imprimare (fig. 16/1; $\varnothing_{corp} = 18$ cm); *neagră*, 1 castron bitronconic ușor lustruit exterior, cu buza îngroșată, profil în S, arcuit în unghi (fig. 16/2; $\varnothing = 14,5$ cm); 4 fragmente de la o amforă lucrată din pastă gălbui-cărămizie (fig. 16/4).

Inventar faunistic fragmentar:

– *Bos taurus*: calcaneu (dreapta), 3 femur (de la un individ imatur), mandibulă dreapta, radius stânga;

– *Equus caballus*: câte un fragment de atlas și femur;

– *Ovis/Capra*: câte un fragment de humerus stânga, radius, mandibulă (de la un individ imatur), scapula dreapta;

– *Cervus elaphus*: fragment metatars.

2. Locuința ușor adâncită nr. 2 (cpl. 27, fig. 15/2), conservată mediu. Datare: secolul al III-lea (fig. 17).

Ca și alte complexe din primul sector, a fost distrusă în parte de lucrările de hidroameliorație. S-a descoperit în campania din anul 1982, în sectorul A, pe S XXVI. Are o formă patrulateră cu colțurile rotunjite, peretele de sud-est păstrează urma unei bârne. Se adâncește la – 1,4 m de la nivelul actual de călcare. În acest perimetru apar părți de la 11 vase, din care opt specifice ceramicii fine cenușii, 3 castroane, vase de provizii și alte forme (fig. 17/1-8), două acoperite cu angobă roșie, între care probabil o cană (fig. 17/9) și părți de la o amforă (fig. 17/10).

Inventar ceramic fragmentar:

– *ceramica cenușie*: 1 toartă de cană (fig. 17/6); 3 castroane, din care unul cu jumătatea superioară dreaptă, sub buză și pe mijloc cu șanțuri (fig. 17/1; $\varnothing = 15$ cm) și două cu profil în S (fig. 17/3, 5; $\varnothing = 15; 15,5$ cm); 2 buze invazate, una rotunjită și alta îngroșată triunghiular (fig. 17/4; 8); 1 bază inelară ($\varnothing = 10$ cm); 2 cioburi de la vase de provizii (fig. 17/2, 7);

– *ceramica roșie cu angobă*: 1 fragment ceramic; 1 vas cu toartă (fig. 17/9);

– *ceramica de import*: 2 toarte de amfore cărămizii; 1 ciob de la peretele unui amfore (fig. 17/10).

3. Locuința ușor adâncită nr. 3 (cpl. 28, fig. 15/3), conservată parțial, datare – secolul al III-lea (fig. 18).

S-a săpat în anul 1983, în sectorul A, pe S XXIII. Se afla în apropierea locuinței L9 specifică culturii Dridu. În momentul investigării era în parte distrusă de lucrările de hidroameliorație. Are o formă patrulateră cu dimensiunile de: $L = 3,65 \times 3,26$ m, aproape 12 m^2 și o adâncime medie de – 0,65 – 0,78 m, calculată de la nivelul actual de călcare și orientarea sud sud-est / nord nord-vest. Câteva bucăți de vatră, ca și câteva pietre, se aflau spre colțul de nord-est, dar și în centrul acesteia. Urme de cenușă se găsesc pe aproape toată suprafața. Intrarea, cum indică panta, se afla probabil spre sud, în zona în care nu apare inventar. Degajarea umpluturii până la podeaua bine bătătorită, ușor arsă, a dus la surprinderea în colțul de nord-est, în apropierea vetrei, a câtorva piese, un fragment de corn de cerb (fig. 18/1), o cute (fig. 18/2) și un cuțit de fier (fig. 18/10). Pe podea erau împrăștiate părți de la 23 de vase, din care 10 modelate din pastă puțin zgrunțuroasă, între ele unul roșietic, altul negru și opt cenușii, între care patru oale și două vase de provizii (fig. 18/7), 11 din ceramică fină cenușie, un platou, șase castroane, două vase cu gât drept și alte vase (fig. 18/3-6, 8-9), un castron acoperit cu angobă roșie și o amforă și părți de la o amforă.

Inventar ceramic fragmentar:

– *ceramica puțin zgrunțuroasă roșietică*: 1 bază ușor evazată ($\varnothing = 6$ cm); *neagră*: 1 bază ($\varnothing = 6$ cm); *cenușie*: 4 oale cu buze îngroșate și corp bombat (fig. 18/7; $\varnothing = 13$; 14; 20 cm); 3 vase de provizii din care s-au păstrat două buze îngroșate și o bază dreaptă ($\varnothing = 8$ cm); o bază inelară ($\varnothing = 10$ cm);

– *ceramica cenușie*: 1 platou cu buza îngroșată (fig. 18/4; $\varnothing = 28$ cm); 6 castroane cu profil în S, din care 1 cu nervură sub gât (fig. 18/8; $\varnothing = 22$ cm); 3 cu gura largă (fig. 18/5; $\varnothing = 21$); 2 cu buza lățită și corp bombat ($\varnothing = 14$; 16 cm); 2 vase cu gât drept (fig. 18/6, 9; $\varnothing = 19$; 20 cm); 7 buze, din care una aplatizată mai mult exterior (fig. 18/3; $\varnothing = 24$ cm); 2 buze arcuite exterior; 2 buze îngroșate, una are pe mijloc o canelură; 1 buză îngroșată interior; 1 buză cu o șanțuire pentru capac; 1 bază inelară ($\varnothing = 10$ cm);

– *ceramica cu angobă roșie*: 1 castron;

– *ceramica de import*: 3 fragmente de la o amforă.

Diferite artefacte – unelte, ustensile, obiecte:

– 1 fragment de corn de cerb (fig. 18/1);

– 1 cuțit de fier (fig. 18/10);

– 1 cute de gresie maronie pentru lame (fig. 18/2).

4. Locuința ușor adâncită nr. 4 (cpl. 31, fig. 15/4), conservată parțial. Dată: secolele III–IV (fig. 19–20).

Locuința a fost descoperită în sectorul A, pe S XVI, în anul 1983 și are dimensiunile de aproximativ $5,60 \times 3,60$ m, $20,16$ m², cu orientarea laturilor 320° nord-nord-vest și 140° sud-sud-est. La adâncimea de $-0,80$ m – $-0,90$ m, se afla podeaua bătătorită, cu urme de refacere și cu vatra situată aproximativ spre centrul acesteia. În preajma ei erau și puține pietre, între care una apropiată de forma coarnelor, puternic arsă în urma folosirii ei drept „cățel de vatră”. Între materialele de construcție se afla și un fragment de gardină cu urme de reamenajare, șase fragmente de crustă de vatră și 21 de bucăți de chirpici de la pereții locuinței. Pe una din ele, descoperită spre peretele de nord-est, s-a modelat, în ușor relief, reprezentarea din profil a unei ovicaprine (fig. 20/1–4). Degajarea inventarului a dus la descoperirea, spre peretele de sud-vest, a unui împungător de os (fig. 19/1), un corn (fig. 19/2), un cilindru de gresie (fig. 19/4) și a două cute pentru lame (fig. 19/3, 5), spre cel de nord-vest a unei fusaiole bitronconice (fig. 19/6) și a unei mici aglomerări ceramice situate mai ales în partea de vest a platformei. Din cele 20 de vase presupuse a fi rămas în locuință, după părăsirea ei, trei sunt lucrate cu mâna, două oale (fig. 19/10–11), iar unul este o imitație a tipurilor de vase de import cu trei picioare (fig. 20/5) și 16 la roată, din care, șase sunt specifice pentru ceramica puțin zgrunțuroasă, între ele cel puțin un vas de provizii (fig. 19/12) și 10 de la vase fine, modelate diferit, unul de culoare roșietică și șapte cenușie (fig. 64/9), două au la exterior angobă roșie, o oală, un alt vas (fig. 19/7) și o amforă (fig. 19/8).

Inventar ceramic fragmentar:

– *ceramica lucrată cu mâna*: 2 oale, una cu brâu alveolat (fig. 19/11; $\varnothing = 18$ cm), alta cu marginea evazată (fig. 19/10; $\varnothing = 13$ cm); 1 bază de vas cu trei picioare (fig. 20/5); 1 bază dreaptă ($\varnothing = 12,5$ cm);

– *ceramica din pastă puțin zgrunțuroasă*: 1 vas de provizii; 6 baze, din care 2 au urme circulare (fig. 19/12; $\varnothing = 8$; 17,5 cm); 1 ușor evazată ($\varnothing = 11,5$ cm); 2 drepte ($\varnothing = 8$; 12 cm) și 1 inelară ($\varnothing = 14$ cm);

– *ceramica fină roșietică*: 1 bază inelară ($\varnothing = 14$ cm); *cenușie*: 3 buze îngroșate; 1 toartă lată (fig. 19/9); 4 baze inelare ($\varnothing = 2 \times 8$ cm; 9 cm; 12 cm);

– *ceramica cu angobă roșie*: 1 oală cu buza lățită profil triunghiular (fig. 19/7; $\varnothing = 16$ cm); 2 corpuri de vas;

– *ceramica de import*: toartă de amforă (fig. 64/8).

Diferite artefacte – unelte, ustensile, obiecte:

– 1 fusaiolă bitronconică (fig. 19/6);

– 1 împungător de os (fig. 19/1); 1 corn tăiat (fig. 19);

– 1 cilindru de gresie (fig. 19/4); 2 cute pentru lame (fig. 19/3, 5).

5. Locuința ușor adâncită nr. 5 (cpl. 78), conservată mediu, din secolele III–IV (fig. 21).

S-a descoperit în anul 1986, în sectorul C, pe S X. Între materialele de construcție amintim: fragmente de la pereții locuinței, cu urme de pari (fig. 21/12; $\varnothing = 9,5$ cm), cu diametre diferite ($\varnothing = 12$ cm), sau chirpici ușor arcuiți, poate de la uși sau ferestre (fig. 21/11); alte cinci fragmente de chirpici au finisate ambele suprafețe, doar unul singur are fețele drepte (fig. 21/13). Câteva bucăți de la crustă de vatră situată aproximativ central, puține pietre arse parțial, una în formă de coarne, indică locul în care se prepara mâncarea.

Tot în locuință s-au găsit și o greutate de lut (fig. 21/3), o așchie de silex atipică și o cataramă de bronz (fig. 21/1). Degajarea atentă a inventarului a permis surprinderea podelei de 2–3 cm formate dintr-un strat de lut amestecat cu pământ. Destul de numeroasă, ceramica cuprinde între cele 33 de vase toate categoriile, șapte din ceramică lucrată cu mâna, un taler, cinci castroane și cel puțin patru oale (fig. 21/4, 6–10, 14, 16), patru vase modelate din ceramică puțin zgrunțuroasă, două arse oxidant, roșii, între cele cenușiu-negricioase este un castron, la fel o oală și un vas mic (fig. 21/2); 14 arse cenușiu, din care cinci castroane, un castronaș, două oale și probabil o cană (fig. 21/16), un castron ars roșietic-gălbui și părți de la un alt vas ars la fel (fig. 21/2, 5), iar din ceramica cu angobă roșie părți de la două vase de dimensiuni medii și fragmente de la două amfore, una cărămizie și alta alb-gălbui.

Inventarul faunistic din locuință însumează 93 de resturi, repartizate la următoarele grupe: moluște, pești și mamifere. Pentru 33 de fragmente osoase nu s-a realizat determinarea specifică și au fost distribuite: 25 de la mamifere de talie mare, 7 de la mamifere de talie mijlocie, 1 mamifer. Tafonomie: unul ars și șase au fost roase de carnivore.

Materiale de construcție: – chirpici cu urme de pari (fig. 21/12; $\varnothing = 9,5$ cm); ușor arcuiți (fig. 21/11), cu fețele drepte (fig. 21/13).

Inventar ceramic fragmentar:

– *ceramica lucrată cu mâna:* 1 taler de lut circular de culoare gălbui-brună, degresat cu șamotă, de la modelare are ușoare șanțuiri pe ambele fețe (fig. 21/10; $\varnothing = 24$ cm); *cenușiu-gălbui:* 2 castroane cu marginea dreaptă; *cenușie:* 3 castroane cu profil în S, umărul ridicat (fig. 21/8; $\varnothing = 13; 10; 22$ cm); 3 oale cu gâtul arcuit exterior, unul are pe buză incizii oblice (fig. 21/6; 9; $\varnothing = 10; 24$ cm); 1 oală de mari dimensiuni cu buza evazată (fig. 21/7; $\varnothing = 22$ cm); 2 cioburi cu proeminențe (fig. 21/4, 14); 3 baze groase (fig. 21/16; $\varnothing = 9,5; 8$ cm);

– *ceramica puțin zgrunțuroasă: roșie:* 1 toartă și 1 corp; *cenușie-negricioasă* 1 castron cu profil în S ($\varnothing = 20$ cm); 1 gât de oală cu marginea arcuită exterior ($\varnothing = 8$ cm); *cenușie:* 1 castron din pastă neagră-cenușie cu peretele vălurit ($\varnothing = 18$ cm); vas mic cu baza evazată ($\varnothing = 6,7$ cm); vase de provizii, 1 ciob decorat cu benzi incizate dispuse alternativ, cele drepte cu cele vălurite;

– *ceramica roșietică-gălbui:* 1 castron întregit, din tipul cu marginea superioară aproape dreaptă, umăr în unghi obtuz, baza inelară (fig. 21/5; $\varnothing = 20,5$ cm; $h = 9,7$ cm); 1 ciob din ceramică roșietică, decorat pe marginea exterioară a buzei cu incizii, fine (fig. 21/2);

– *ceramica cu angobă roșie:* 2 fragmente de la vase de dimensiuni medii; – *ceramica de import:* fragmente de amfore, 1 perete și 1 toartă, cărămizii; 1 toartă alb-gălbui;

Diferite artefacte – unelte, ustensile, obiecte:

– 1 greutate de lut sferoidal-aplatizată, degresată cu șamotă, la exterior de culoare brun-cenușie (fig. 21/3); – 1 așchie de silex cenușiu, fără urme de retușare.

Accesorii vestimentare:

– 1 cataramă de bronz (fig. 21/1).

Inventar faunistic fragmentar:

– *Mollusca:* fragment valvă de *Unio pictorum*; – *Pisces:* 1; – *Bos taurus:* piese fragmentare – astragal, coxal, cubitus, 3 femur (1 stânga, 1 dreapta) 4 humerus (2 dreapta, 2 stânga, toate de la indivizi maturi), 4 mandibulă (1 dreapta, de la un individ matur), 4 metacarpian (1 stânga, două de la indivizi maturi), metatars stânga, radius stânga, sacrum de la individ matur, 6 tibie (2 dreapta, trei de la indivizi maturi), 2 vertebre toracice, și piese întregi – calcaneu (stânga), 5 dinți molari superiori (2 dreapta, 2 stânga), 1 molar inferior stânga, 2 falangă mijlocie, 1 falangă distală;

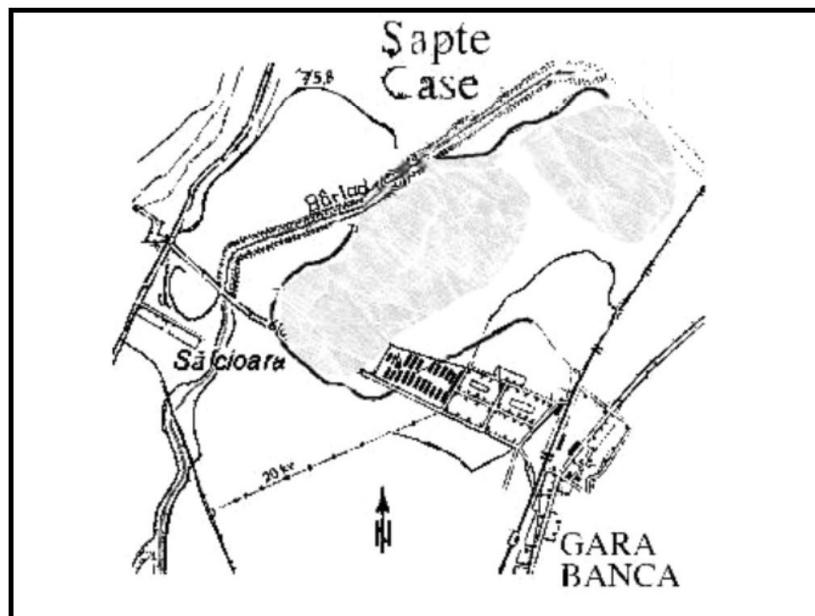
– *Canis familiaris:* fragmente de mandibulă și radius; – *Cervus elaphus:* fragment de corn; *Equus caballus:* fragmente de coxal (dreapta) și radius; *Ovis/Capra:* piese fragmentare – dinte superior, 2 humerusuri (1 stânga), metatars (dreapta, de la un individ matur), 2 radius, scapula (dreapta, de la individ matur); – *Sus domesticus:* calcaneu (întreg, de la individ tânăr), 2 dinți inferiori întregi (incisiv și molar), piese fragmentare – 2 mandibule (stânga, dreapta), maxilar dreapta de la o femelă și cubitus.

1

2

3

Fig. 1. Stațiunea Gara Banca – Șapte Case, vedere generală 1–2; amplasarea geografică 3.

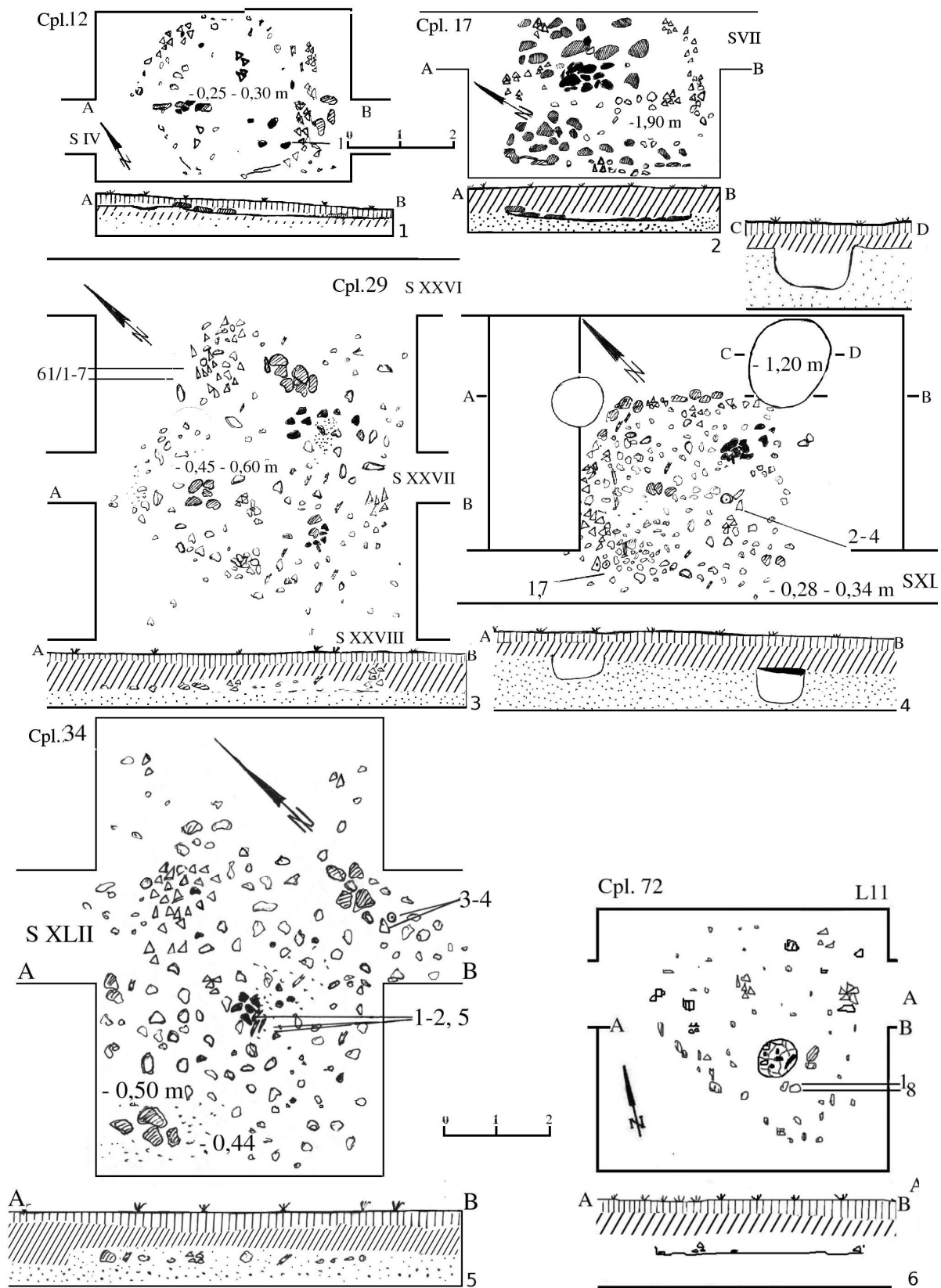

Fig. 2. Gara Banca – Șapte Case. Locuințe de suprafață – secolele III-IV, nr. 1. cpl. 12a, nr. 2. cpl. 17, nr. 3. cpl. 29, nr. 4. cpl. 33, nr. 5. cpl. 34, nr. 6. cpl. 72, nr. 7. cpl. 122.

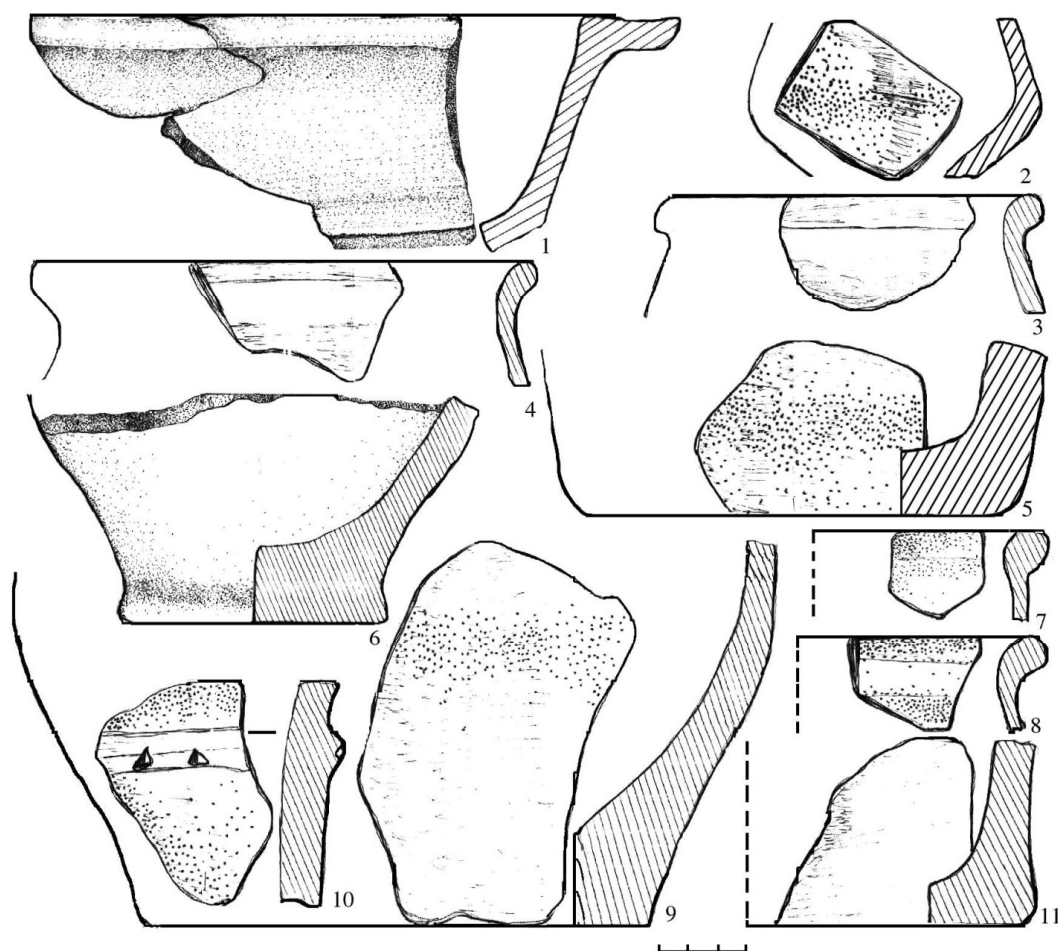

Fig. 3. Gara Banca – *Șapte Case*. Fragmente de ceramică fină cenușie: 1, fructieră; 2, bol; 4, oală; ceramică puțin zgrunțuroasă, 3, 7–8, buze; ceramică lucrată cu mâna, 9, cătuie; 10, vas decorat cu brâu alveolat; 6, cătuie; 5, 9, 11, baze. Locuința de suprafață nr. 1, secolele III–IV, cpl. 12.

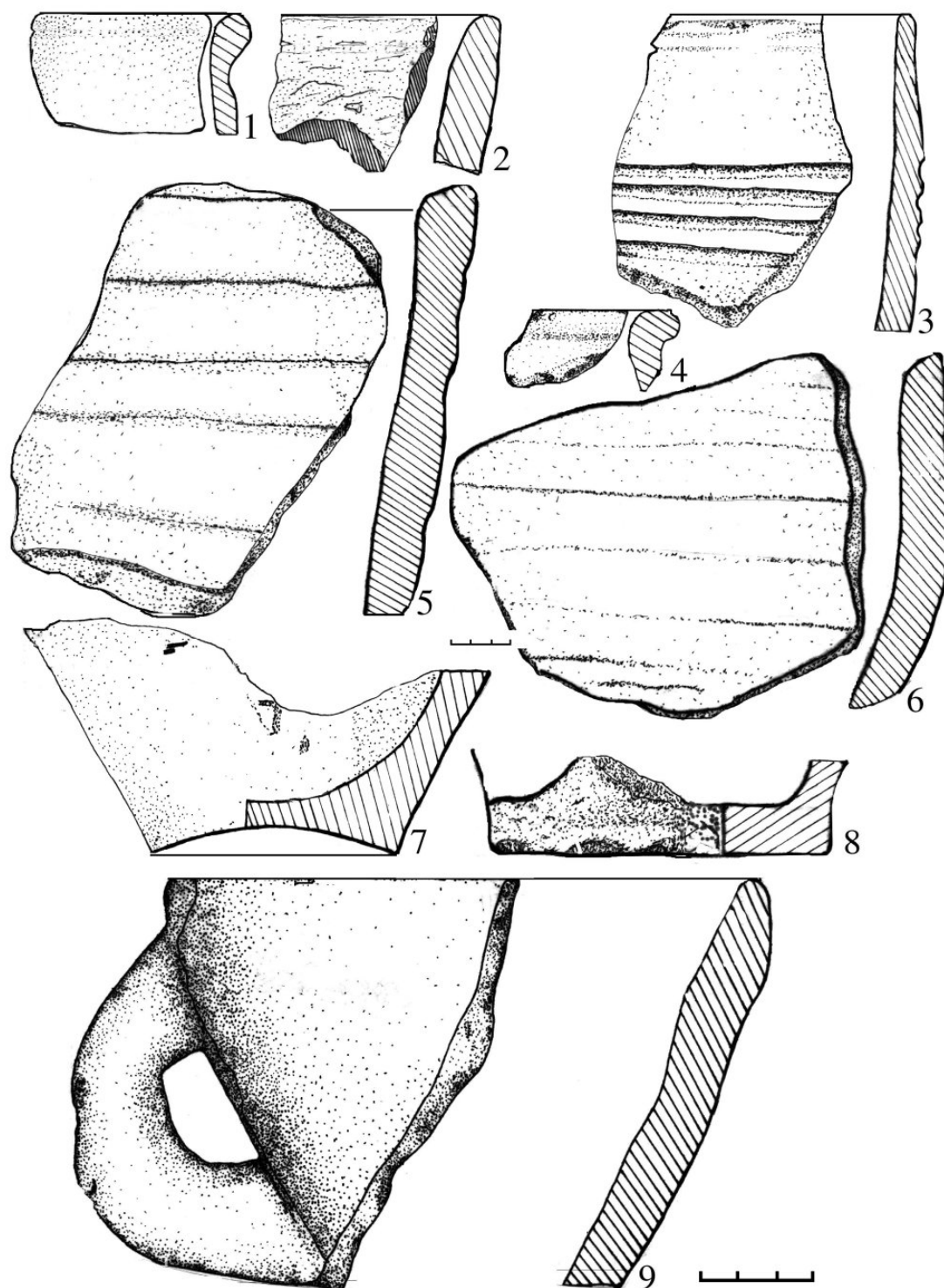

Fig. 4. Gara Banca – Șapte Case. Fragmente: ceramică fină roșie, 1, buză; maronie, 7, bază concavă; ceramică lucrată cu mâna, 2, gât de oală; ceramică cenușie, 3-4, buze; ceramică din pastă puțin zgrunțuroasă cenușie, 5-6, corp vas; 8, baze. 1-8, Locuința de suprafață nr. 1, cpl. 12; 9, groapa nr. 1, cpl. 13; secolele III-IV.

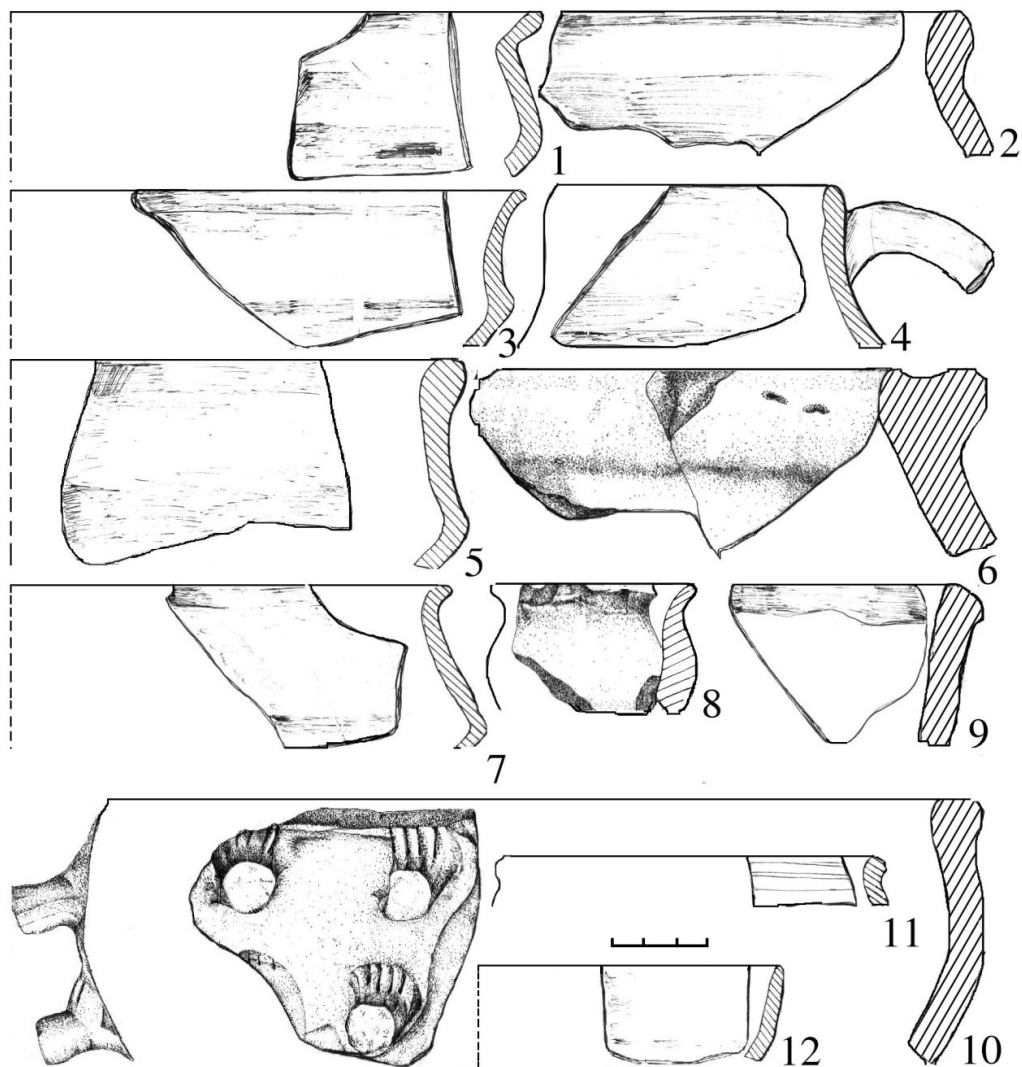

Fig. 5. Gara Banca – *Șapte Case*. Fragmente: ceramică fină cenușie, 1, 3, 5, 7, castroane; 11, buză; 12, bol; ceramică puțin zgrunțuroasă cenușie, 2, buză de oală; roșietică, 4, cană; gălbui-cărămizie, 6, vas de provizii; ceramică lucrată cu mâna, 8, vas miniatural; 9, castron; ceramică acoperită cu angobă roșie, 10, castron. Locuința de suprafață nr. 2, secolele III–IV, cpl. 17.

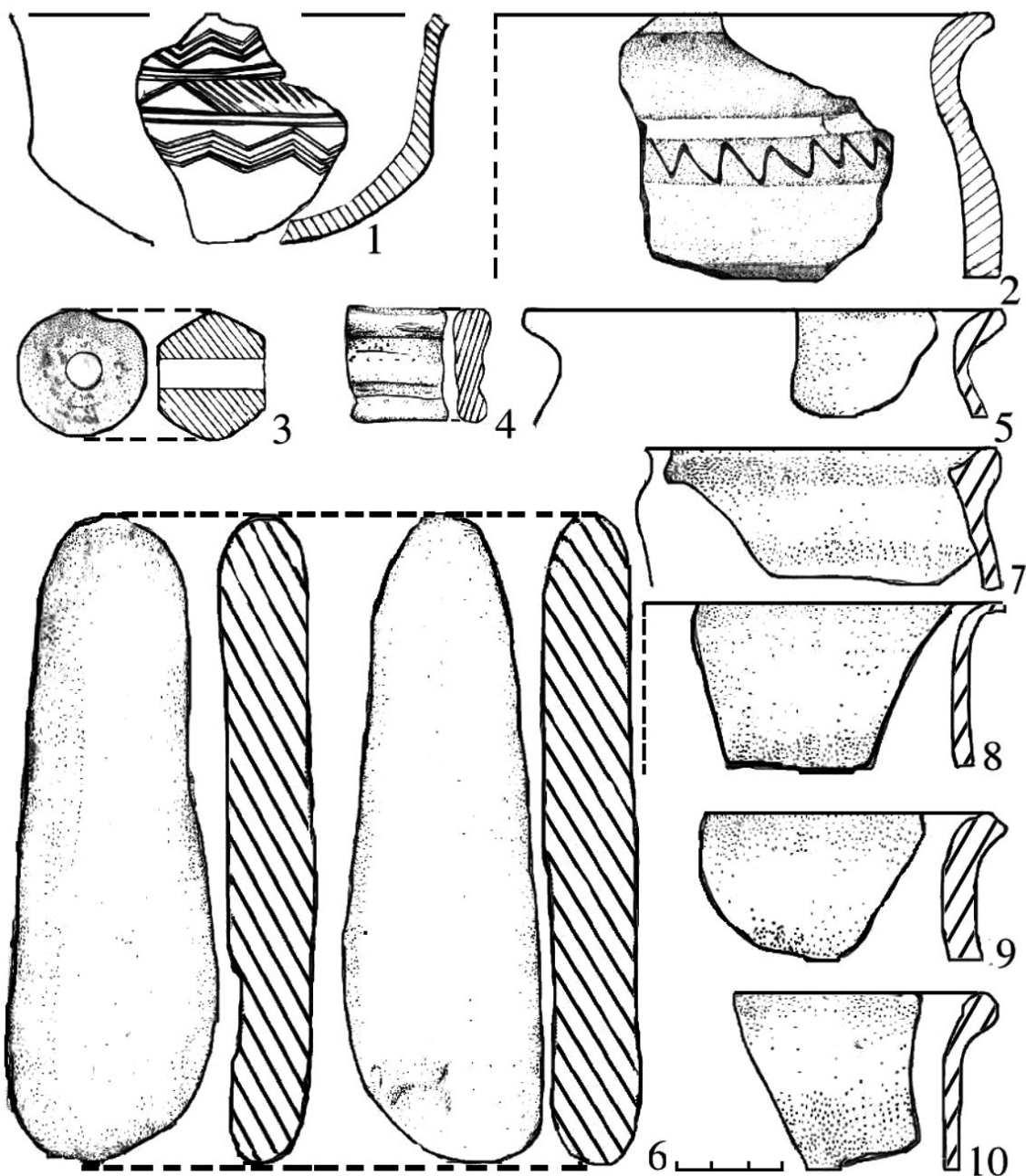

Fig. 6. Gara Banca – Șapte Case. Fragmente: ceramică fină cenușie, 1, castron; 4, toartă; 7, oală; 8, 10, vase cu gât înalt; ceramică neagră lustruită, 2, castron; ceramică puțin zgrunțuroasă cenușie, 5, buză de oală; ceramica lucrată cu mâna, gălbuie, 9, buză de oală; 3, fusiolă bitronconică; 6, cute. Locuința de suprafață nr. 2, secolele III-IV, cpl. 17.

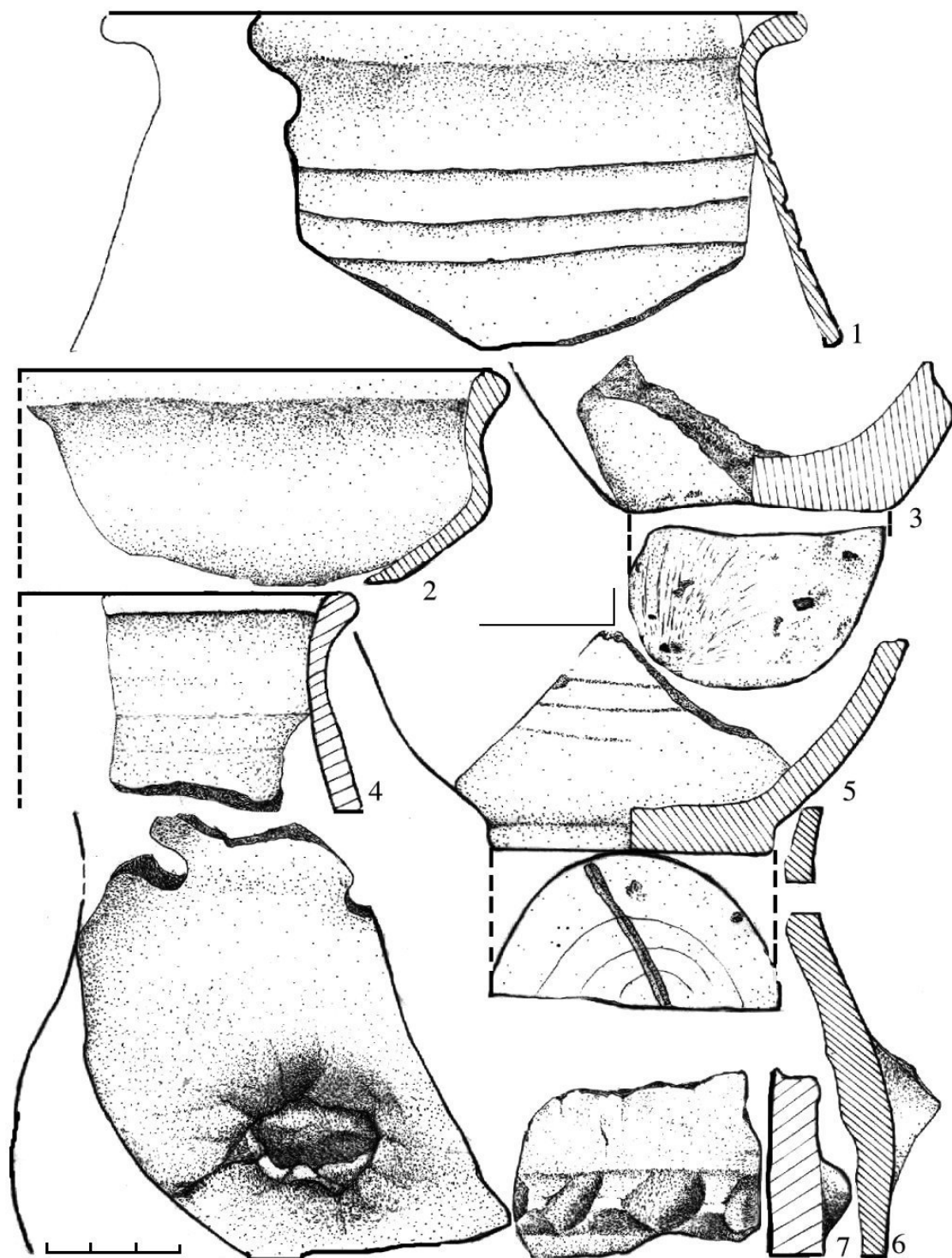

Fig. 7. Gara Banca – *Șapte Case*. Fragmente: ceramică cenușie, 1, 4, oale; 2, castron; 5, baze; ceramică puțin zgrunțuroasă, roșietică, 3, bază; 6, amforă; ceramică lucrată cu mâna, 7, ciob decorat cu brâu alveolat. Locuința de suprafață nr. 3, secolele III–IV, cpl. 29.

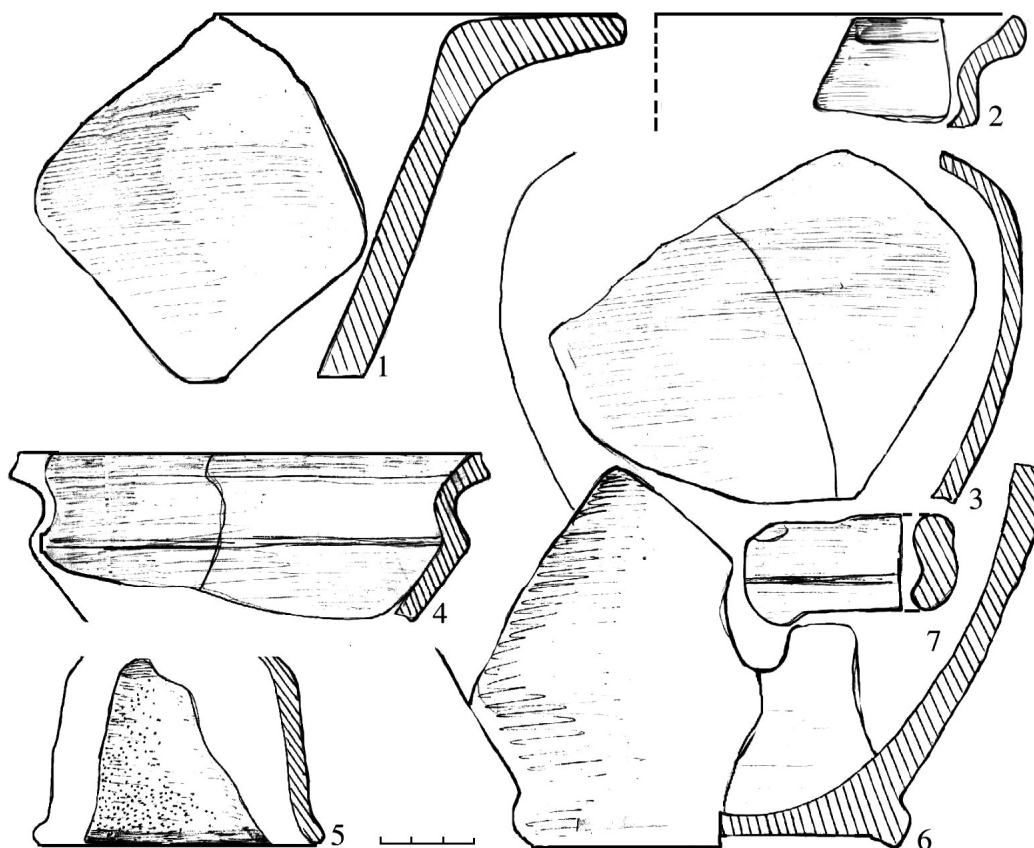

Fig. 8. Gara Banca – Șapte Case. Fragmente: ceramică fină roșie, 1, 6, fructiere; cenușie, 2-3, castroane; 4, 7, vase; 5, toartă. Locuința de suprafață nr. 3, secolele III-IV, cpl. 29.

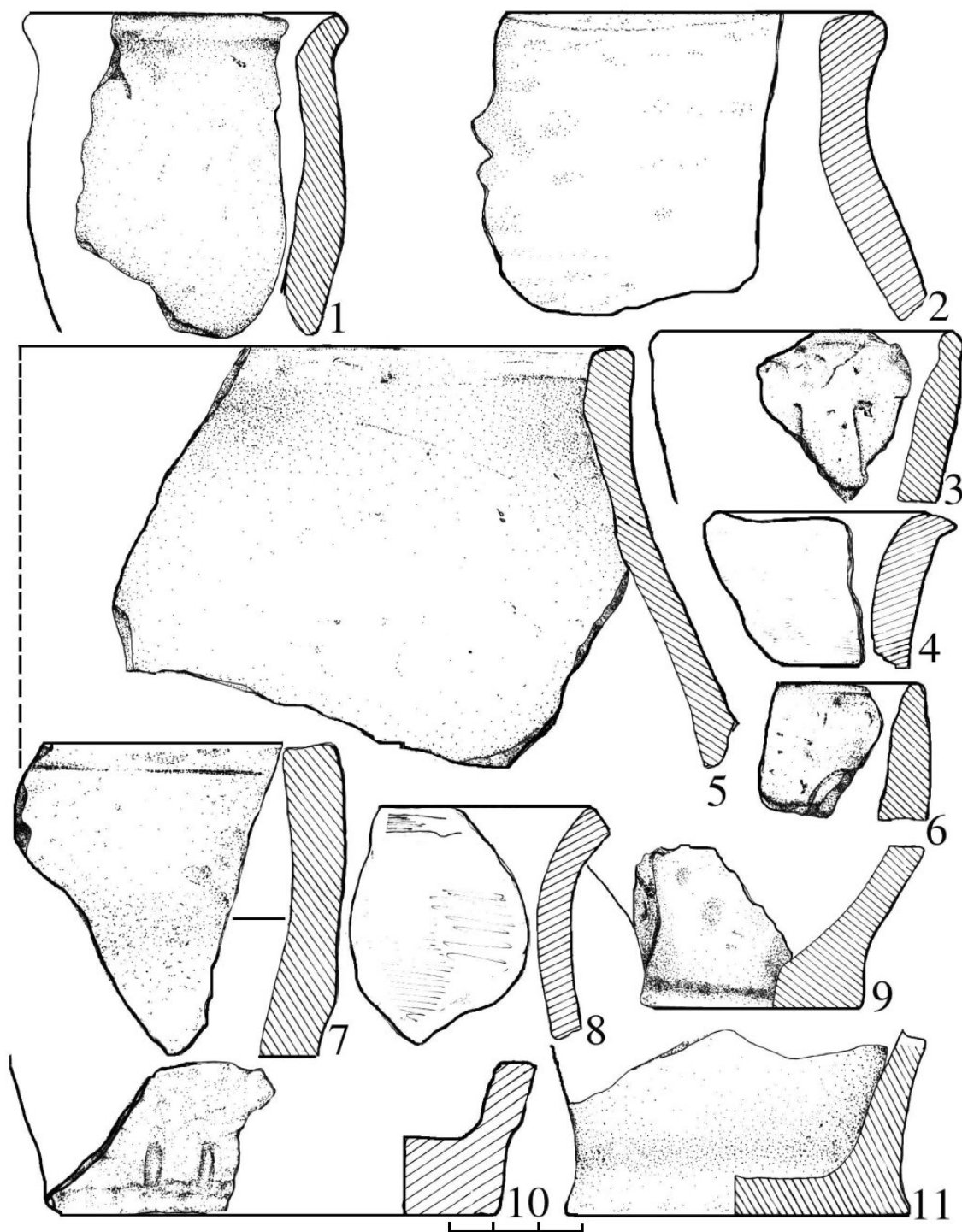

Fig. 9. Gara Banca – Șapte Case. Fragmente: ceramică lucrată cu mâna, 1, borcan; 2–3, 5–8, oale; 4, cățuie; 9–11, baze. Locuința de suprafață nr. 4, secolul al III-lea, cpl. 33.

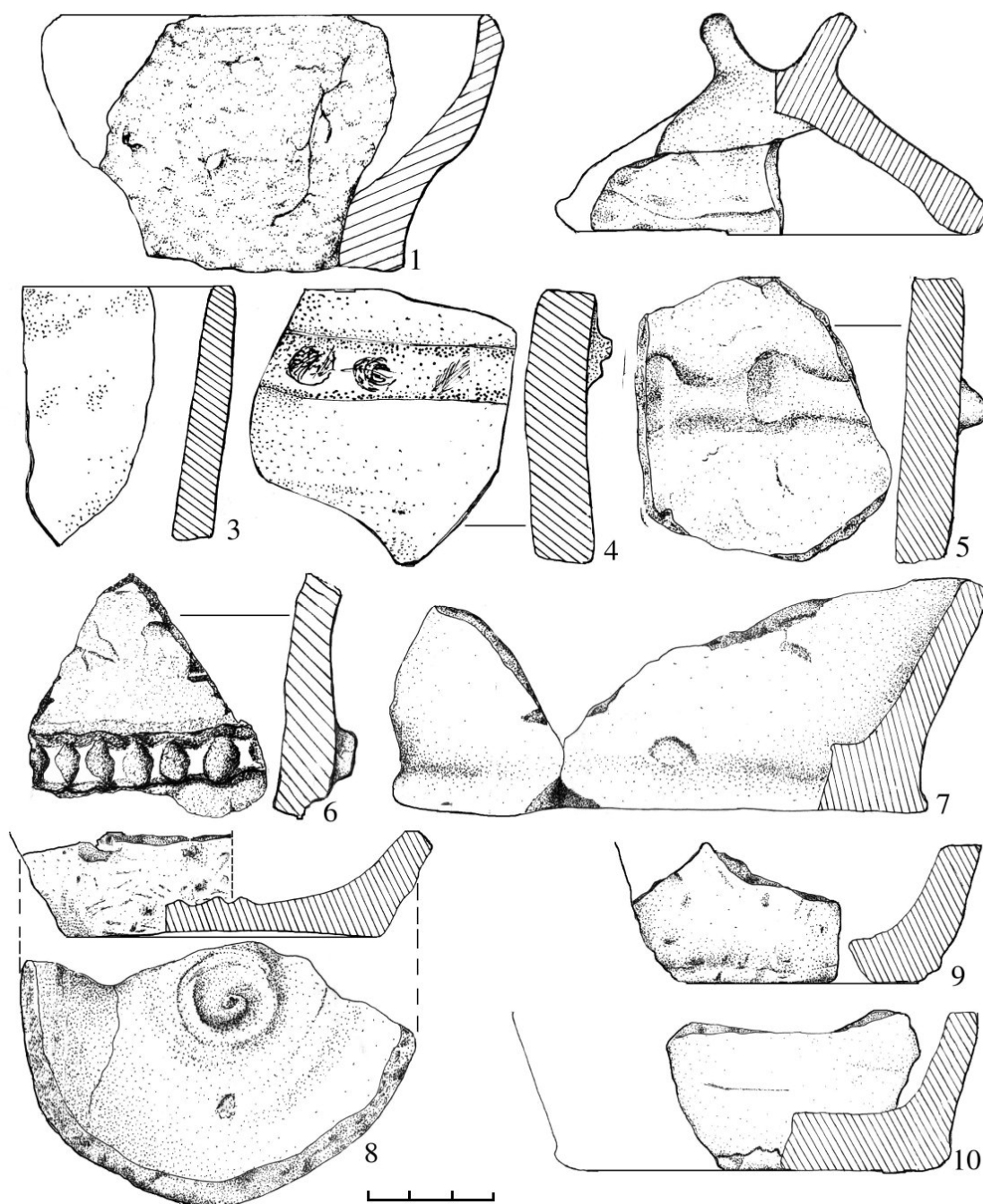

Fig. 10. Gara Banca – Șapte Case. Fragmente: ceramică lucrată cu mână, 1, cățuie; 2, capac; 3, castron; 4-6, cioburi; 7-10, baze. Locuința de suprafață nr. 4, secolul al III-lea, cpl. 33.

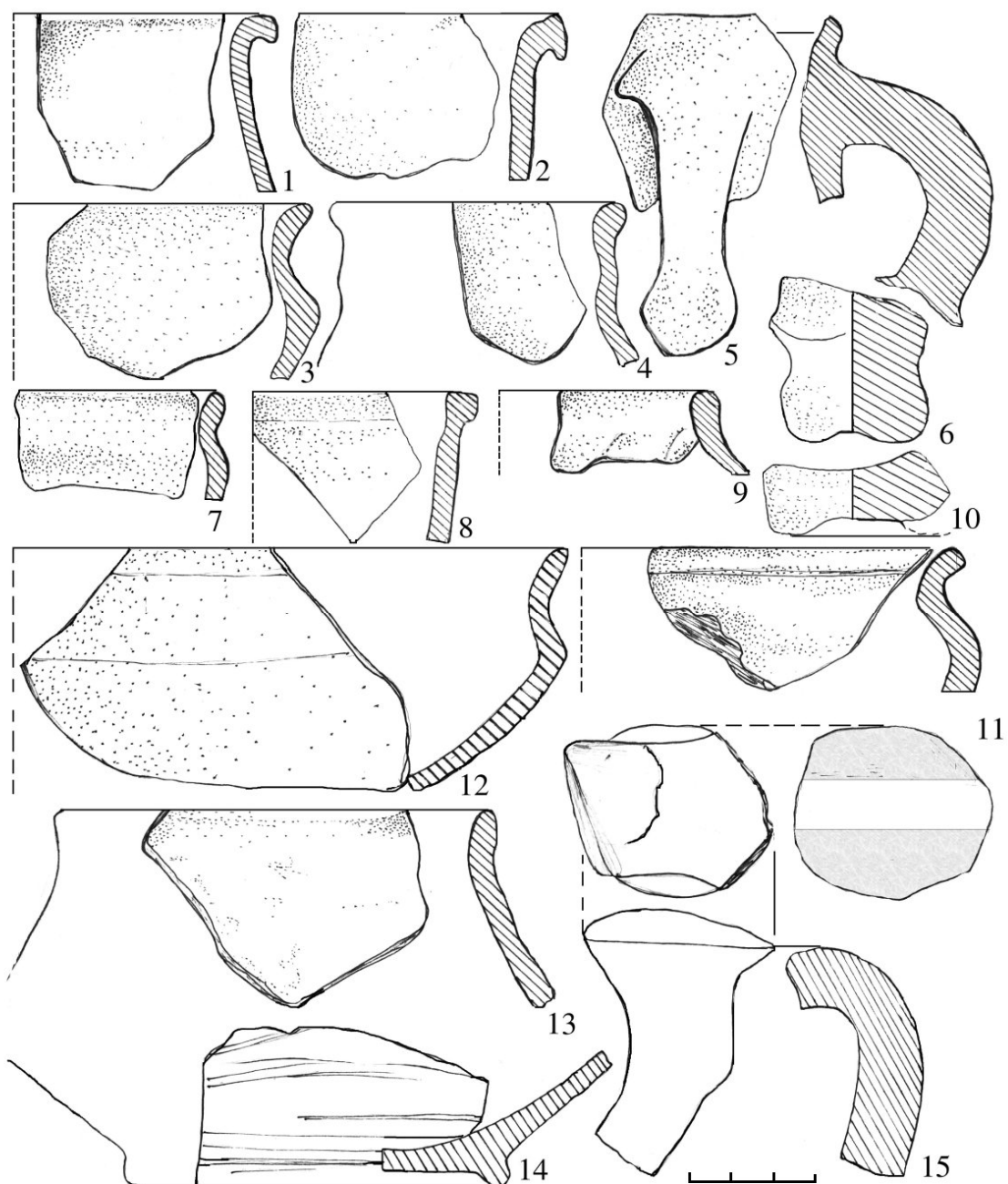

Fig. 11. Gara Banca – Șapte Case. Fragmente: ceramică fină cenușie, 1–2, buze; 3, 7–8, 11–12, castroane; 4, vas cu gât înalt; 5, 15, toarte; 6, 10, amfore – baze; 9, 13, vas cu corp bombat; 14, baze cilindrice. Locuința de suprafață nr. 4, secolul al III-lea, cpl. 33.

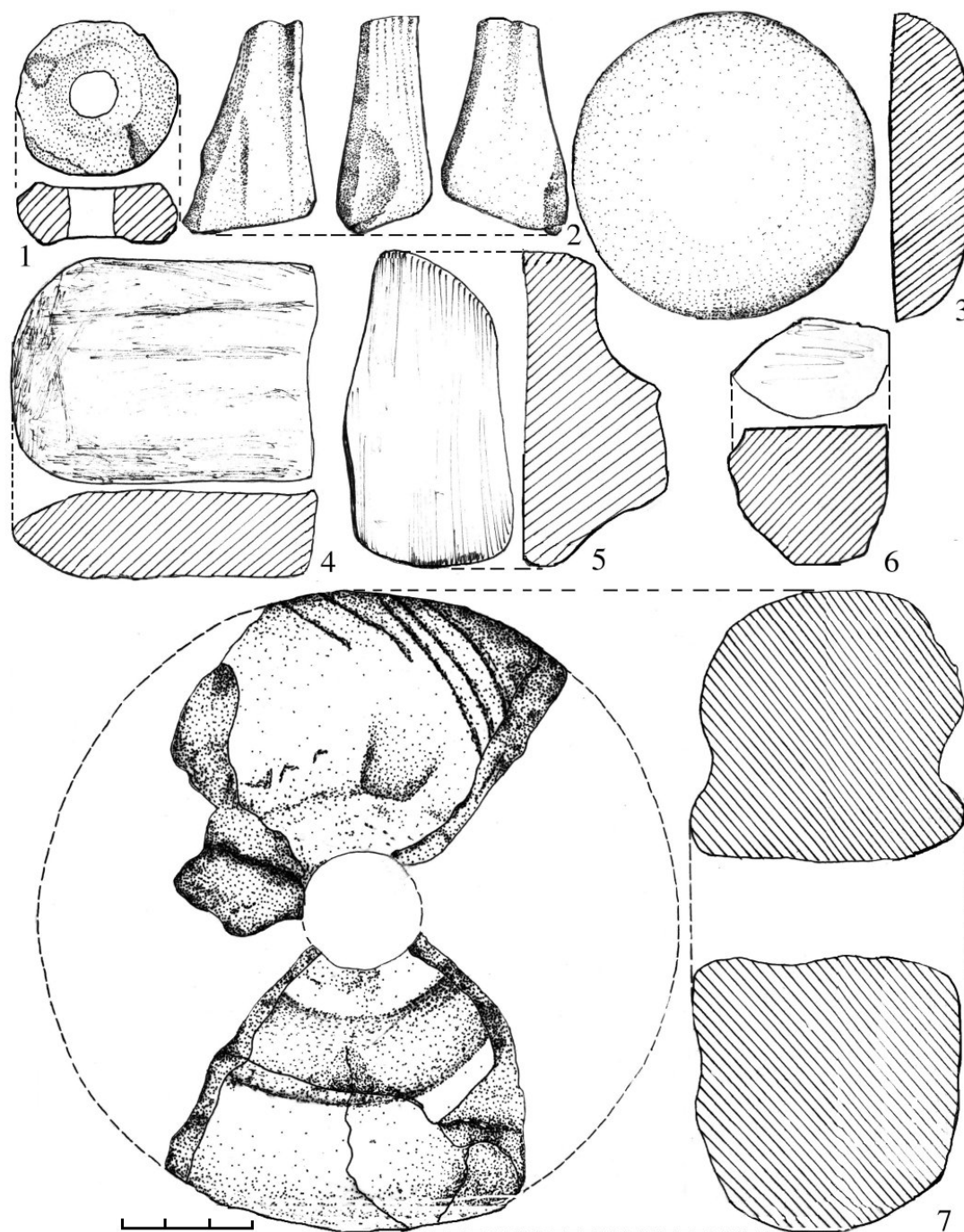

Fig. 12. Gara Banca – *Șapte Case*. 1, Fusaiolă; 2–4, cute; 5–6, fragment de chirpic și vatră; 7, greutate.
Locuința de suprafață nr. 4, secolul al III-lea, cpl. 33.

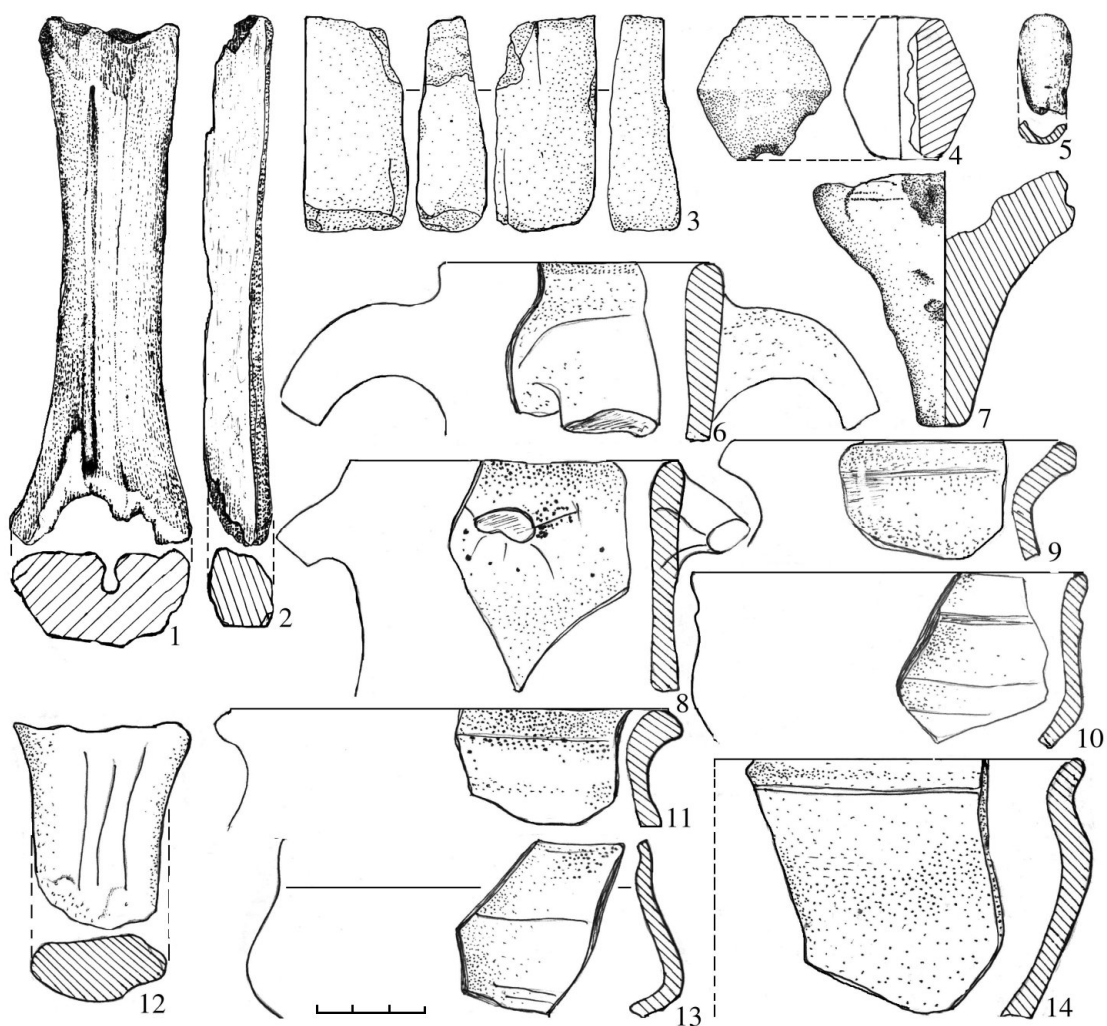

Fig. 13. Gara Banca – Șapte Case. Fragmente: 1, os șlefuit și tăiat; 2, patină de os; 3, cute; 4, fusaiolă bitronconică; 5, unealtă de os; ceramică fină cenușie, 6, 8, căni; 9–10, oale; 11, 14, castroane; ceramică de import, 7, amforă – bază; ceramica cu angobă roșie, 12, toartă; ceramică neagră lustruită, 13, castron. Locuința de suprafață nr. 5, secolele III–IV, cpl. 34.

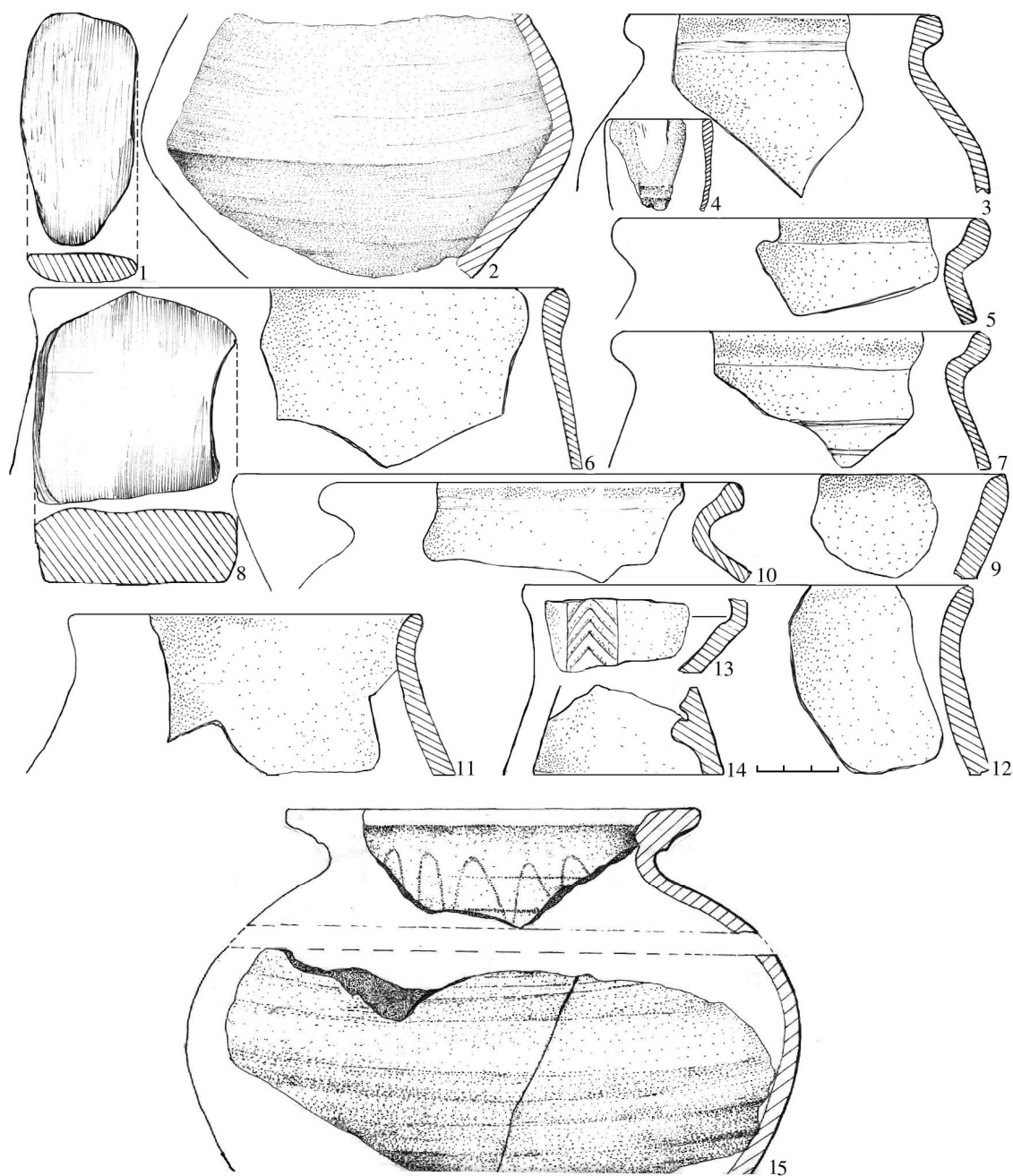

Fig. 14. Gara Banca – Șapte Case. Fragmente: 1, 8, cute; ceramică fină negricioasă, 2, oală; ceramică fină cenușie, 3, 5-7, 10-12, oale; ceramică lucrată cu mâna, 9, castron emisferic; ceramică de import, 4, pahar de sticlă; 14, bază amforă. Locuința de suprafața nr. 11, secolele III-IV, cpl. 72. Ceramică cenușie lustruită, 1, oală întregibilă. Locuința de suprafața nr. 7, secolele III-IV, cpl. 122.

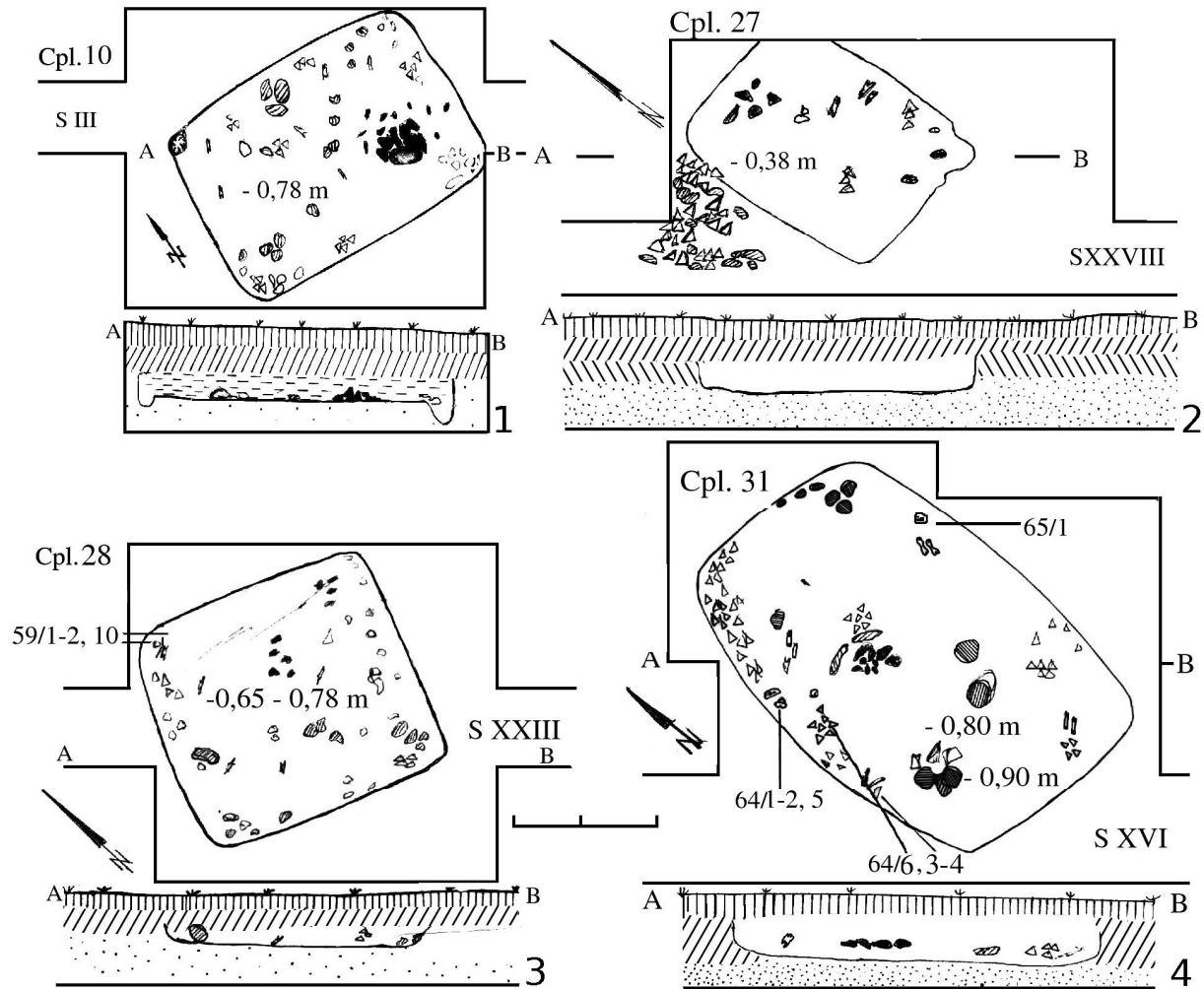

Fig. 15. Gara Banca – Șapte Case. Locuințe ușor adâncite – secolele III–IV,
1. cpl. 27, nr. 2. cpl. 28, nr. 3. cpl. 31, nr. 4. cpl. 78.

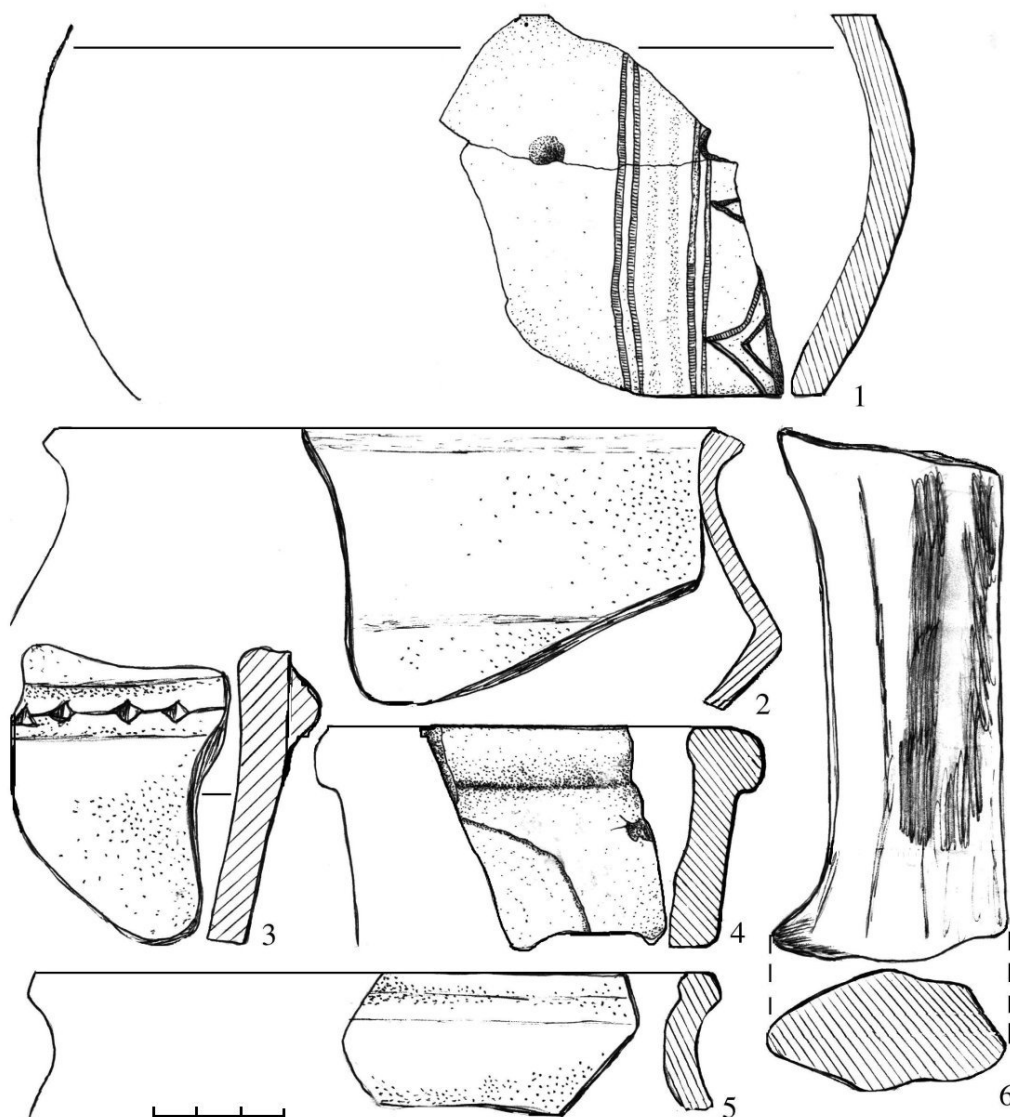

Fig. 16. Gara Banca – *Șapte Case*. Fragmente: ceramică de import, 1, vas decorat din pastă fină cenușie; 2, castron din pastă fină neagră; 4, gât de amforă; ceramică fină cenușie, 5, margine cu buza fațetată; ceramică roșie, 6, toartă; ceramică lucrată cu mâna, 3, fragment decorat cu brâu alveolat. Locuința ușor adâncită nr. 1, secolele III-IV, cpl. 10.

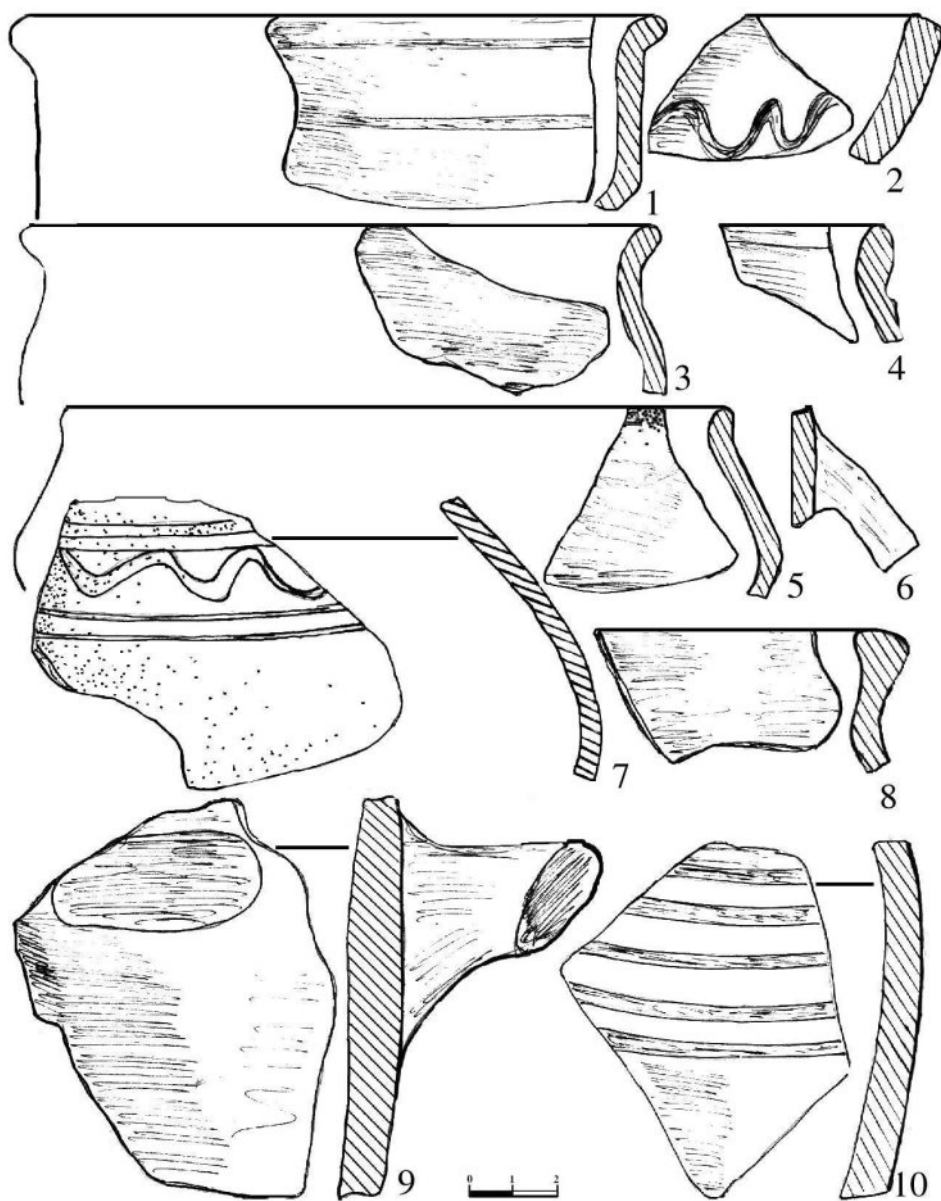

Fig. 17. Gara Banca – *Șapte Case*. Fragmente: ceramică fină cenușie, 1, 3, 5, castroane; 2, 7, cioburi decorate cu linii incizate în val și caneluri; 4, 8, oale; 6, cană; ceramică fină cu angobă roșie, 9 vas cu toartă; ceramică de import, 10, corp de amforă. Locuința ușor adâncită nr. 2, secolul al III-lea, cpl. 27.

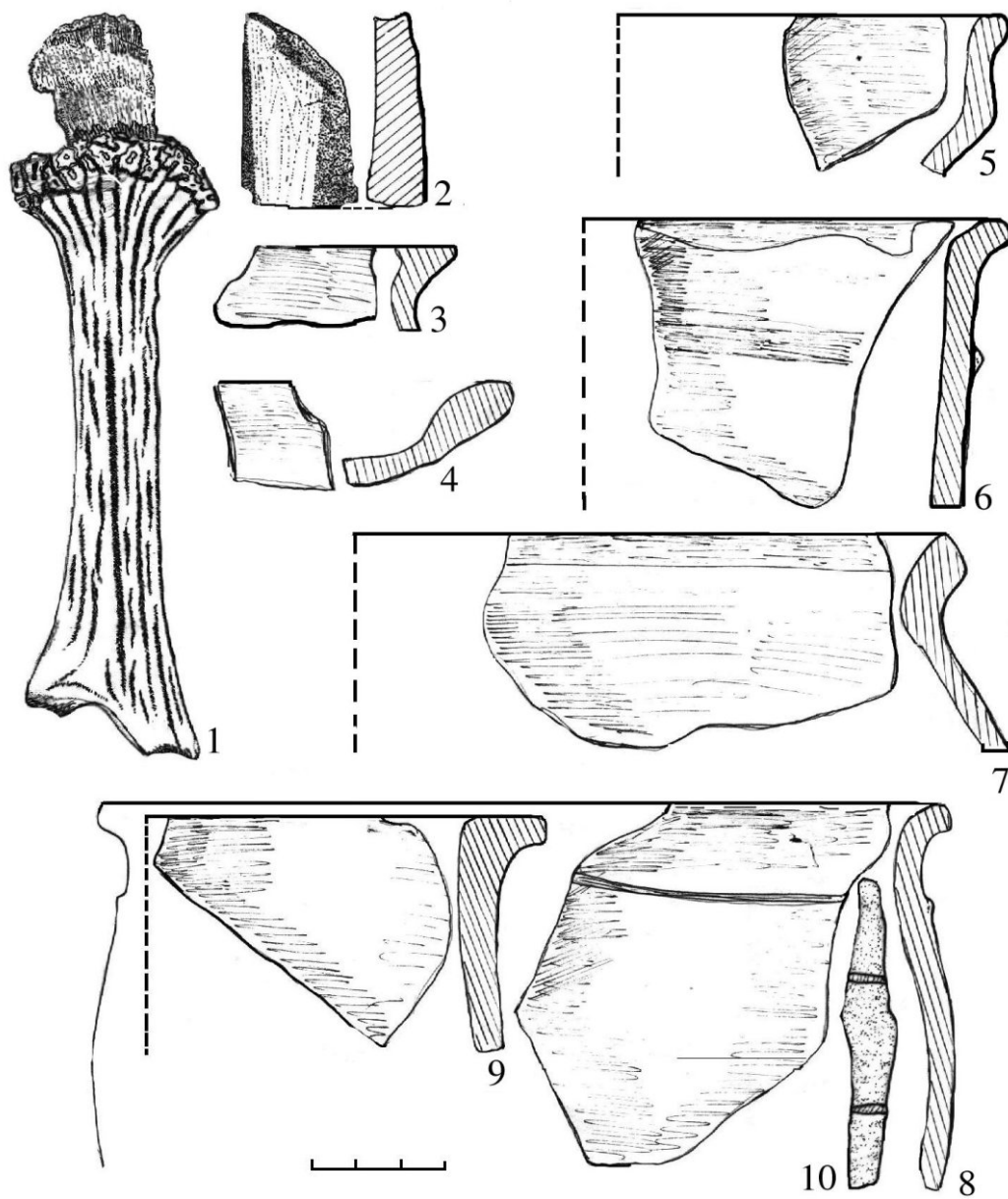

Fig. 18. Gara Banca – Șapte Case. Fragmente: 1, corn de cerb; 2, cute; 10, cuțit de fier; ceramică cenușie, 3 6, 9, buze; 4, platou; 5, 8, castroane; ceramică puțin zgrunțuroasă, 7, oală. Locuința ușor adâncită, nr. 3, secolul al III-lea, cpl. 28.

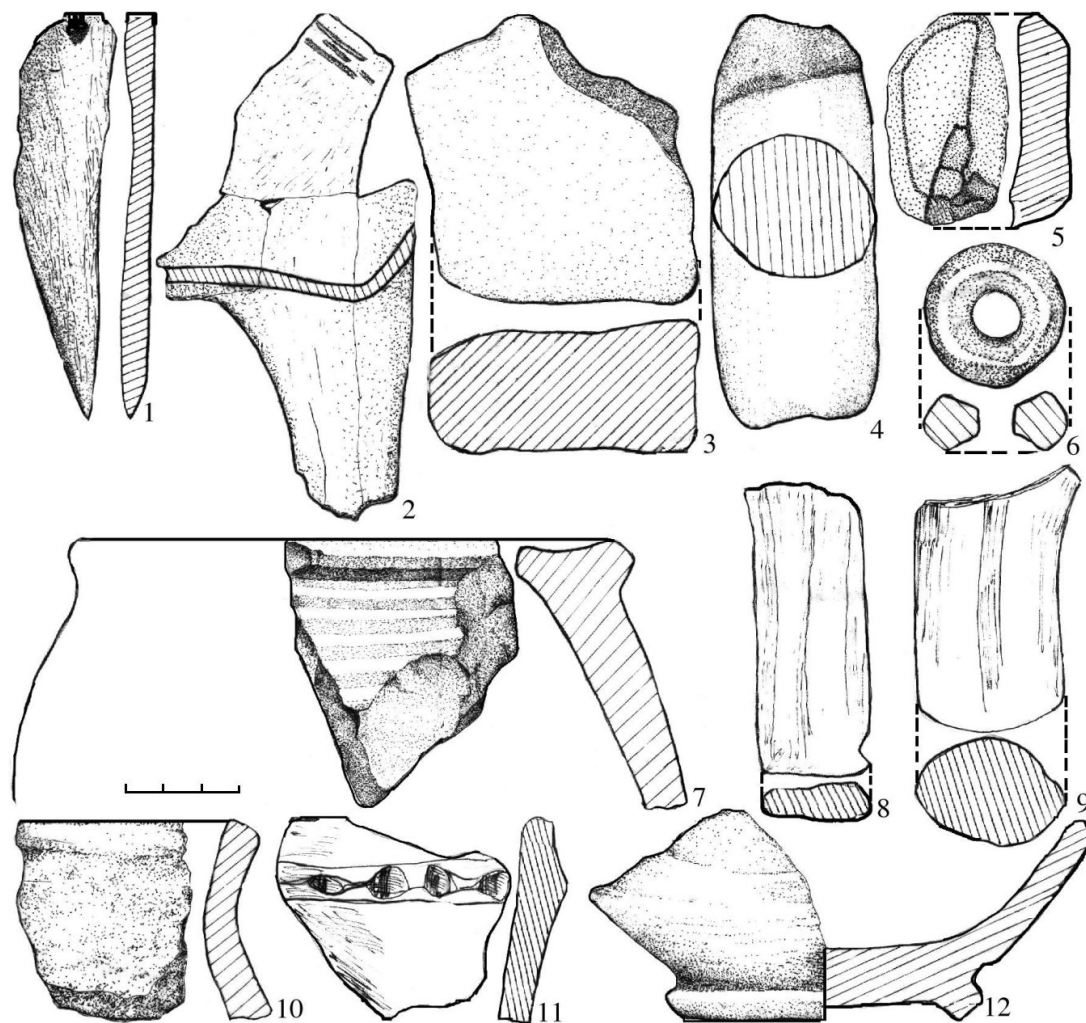

Fig. 19. Gara Banca – *Șapte Case*. 1, Împungător de os; 2, os prelucrat; 3–5, cute și cilindru de gresie; 6, fusaiolă; Fragmente: ceramică cu angobă roșie, 7, oală, ceramică de import: 8, toartă de amforă; ceramică cenușie, 9, toartă; ceramică din pastă puțin zgrunțuroasă, 12, bază; lucrată cu mâna, 10, oală; 11, ciob decorat cu brâu alveolat. Locuința ușor adâncită nr. 4, secolele III – IV, cpl. 31.

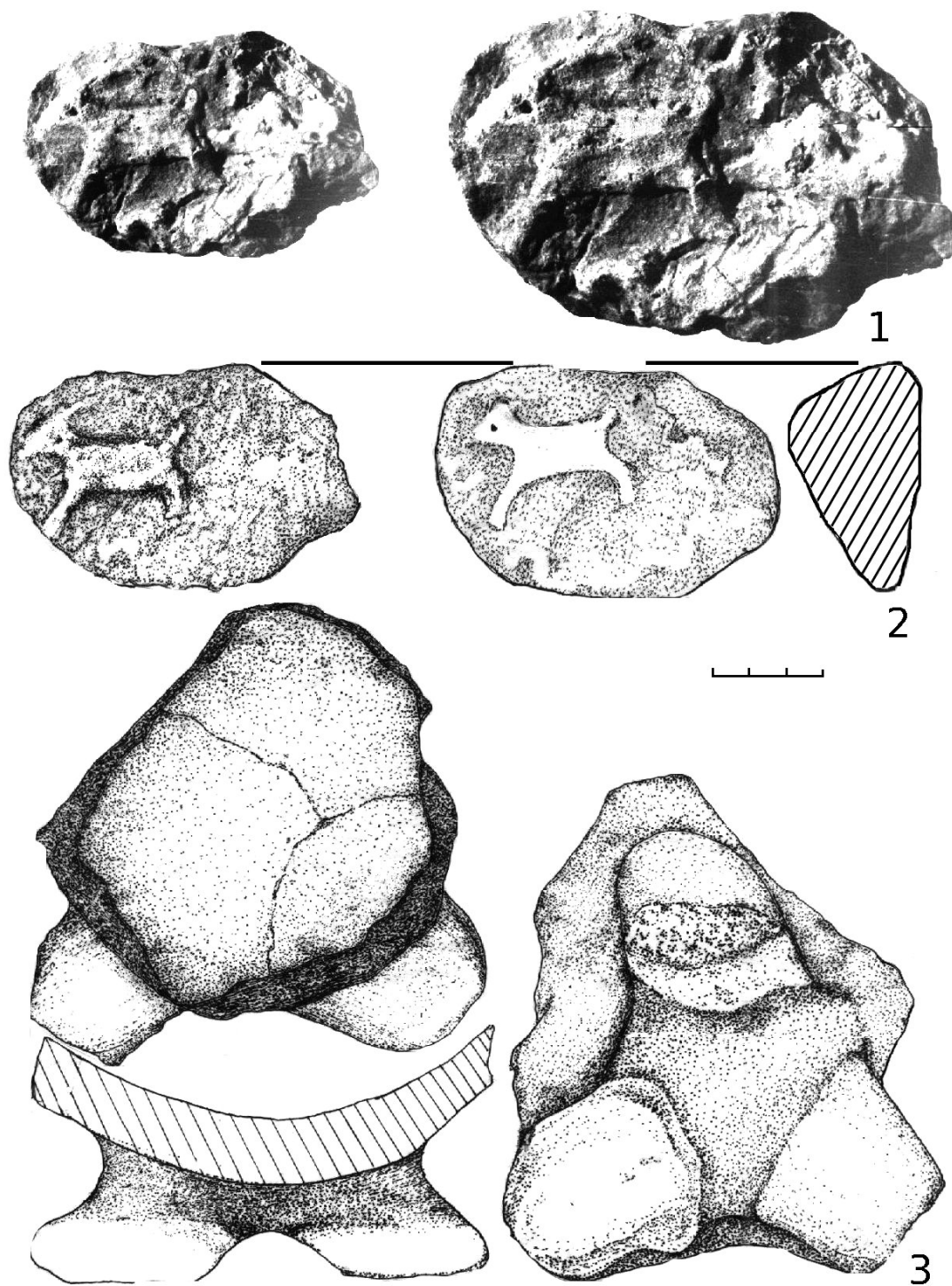

Fig. 20. Gara Banca – *Șapte Case*. Fragmente: 1–4, gardină ce are modelată în pastă o ovicaprină; ceramică lucrată cu mâna, 5, vas cu trei picioare. Locuința ușor adâncită nr. 4, secolele III–IV, cpl. 31.

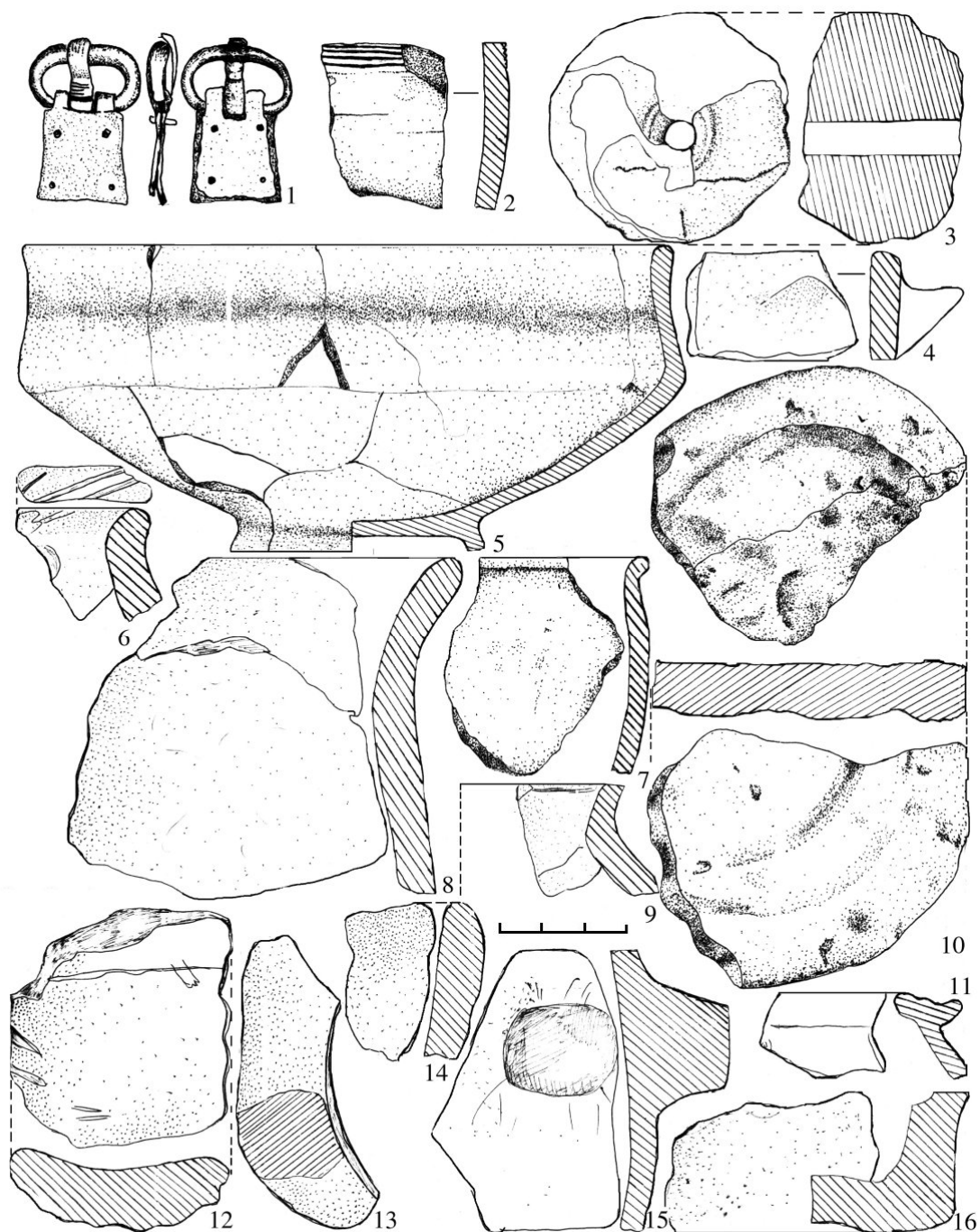

Fig. 21. Gara Banca – Șapte Case. Accesorii vestimentare: 1, cataramă de bronz; fragmente, 3, greutate de lut; ceramică fină, roșie, 2, ciob decorat; 5, castron; ceramică cenușie, 15, oală; ceramică lucrată cu mâna, 4, 6–9, 14, oale; 13, castron; 10, taler; 16, bază. 11–12, materiale de construcție. Locuința ușor adâncită nr. 5, secolele III–IV, cpl. 78.

BANCA GARĂ, ENDROIT ȘAPTE CASE, DÉPARTEMENT DE VASLUI.
HABITATIONS DES IIIe-IVe SIÈCLES

RÉSUMÉ

Les recherches archéologiques effectuées dans le village Banca Gară, commune Banca, département Vaslui, dans l'endroit dénommé par les habitants *Șapte Case*, situé sur la rive gauche de la rivière Bârlad et de la chaussée Iași – Bucarest, à 12 km nord du municpe Bârlad, entre 1981–1989, avec les interruptions des années 1984 et 1987, ont mené à la recherche par des fouilles d'une surface de 3400 m, approximativement la moitié de l'ancienne surface, et à la découverte de sept habitations de surface et de quatre habitations légèrement approfondies des IIIe–I^e siècle ap. J.Ch. Les habitations, avec celles du I^e siècle, font partie du vaste village habité par l'une des communautés rurales daco-romaines (fig. 1–22–15), qui s'est formé dans l'espace à l'est des Carpates et s'est développé pendant les années qui ont suivi à la retraite des autorités romaines de la *Dacie* (274–275) et du territoire de nord de la *Moesie*.

Les résultats de ces investigations ont relevé une communauté villageoise modeste, dont on a dévoilé en grande partie le site et partiellement la nécropole qui a essayé de couvrir le nécessaire journalier par les propres activités, mais qui entretenait aussi des liaisons d'échange avec les voisins, et aussi avec les zones plus écartées. Celle-ci a occupé, pendant la période comprise entre le IIIe siècle et le début du Ve, un espace situé près de la vallée du Bârlad (fig. 1), situé au nord de la nouvelle province romaine *Scythia Minor*, qui s'étendait entre les années 284–378 jusqu'au sud de la Moldavie.

Résumant, c'est de cette période qu'on a découvert 83 complexes: trois habitations du IIIe siècle, une habitation de surface no. 4 (chap. 33), deux légèrement approfondies no. 2–3 (chap. 27–28) et trois fosses no. 2–3, 5 (chap. 18, 21, 32); des IIIe–IVe siècles huit habitations, dont six de surface, no. 1–3, 5–7 (chap. 12a, 17, 29, 34, 72, 122), deux légèrement enfoncées no. 4–5 (chap. 31, 78), 9 fosses, no. 1, 4, 6–12 (chap. 13, 24a, 32, 62, 74, 93, 94, 106, 116, 121) et trois agglomérations de matériaux no. 1–3 (chap. 70, 73a, 86); du IVe siècle 14 habitations dont, 11 de surface no. 1–11 (chap. 1, 14–15, 26, 30, 35–36, 48, 51, 57, 96), trois légèrement enfoncées no. 1–3 (chap. 4, 77, 91), 19 fosses, no. 1–19 (chap. 19, 26a, 33a, 37, 39, 49–50, 67, 69a, 71, 79–80, 92, 104, 113–115, 119–120, 95) et 13 agglomérations céramiques, no. 1–6, chap. 21a, 42–43, 60–61, 64, 88.

Les restes faunistiques récupérés lors des fouilles archéologiques, analysés par Simina Stanc, offrent des informations sur les caractéristiques de la paléo-économie de la population qui a habité dans ce site, concernant le paléoclimat et ses éventuels changements le long du temps. L'analyse archéo-zoologique suit l'identification des espèces d'animaux avec lesquelles les communautés humaines anciennes sont entrées en contact, tout comme l'identification des types de relations entre la communauté humaine et les espèces d'animaux reconnues: pêche, chasse, élevage du bétail.

Les IIIe – IVe siècles

Pour la période comprise entre les IIIe–IVe siècles, on a signalé sept habitations de surface: no. 1, chap. 12a (fig. 3–4), no. 2, chap. 17 (fig. 5–6), no. 3, chap. 29 (fig. 7–8), no. 4, chap. 33 (fig. 9–12), no. 5, chap. 34 (fig. 13), no. 6, chap. 72 (fig. 14), no. 7, chap. 122 (fig. 14/15) et quatre légèrement enfoncées: no. 1, chap. 10 (fig. 16), no. 2, chap. 27 (fig. 17), no. 3, chap. 28 (fig. 18), no. 4, chap. 31 (fig. 19–20), no. 5, chap. 78 (fig. 21).

LISTE DES FIGURES

- Fig. 1. Site Gara Banca – *Șapte Case*, vue générale 1–2; emplacement géographique 3.
- Fig. 2. Gara Banca – *Șapte Case*. Habitations de surface – IIIe–IVe siècles, no. 1. chap. 12a, no. 2. chap. 17, no. 3. chap. 29, no. 4. chap. 33, no. 5. chap. 34, no. 6. chap. 72, no. 7. chap. 122.
- Fig. 3. Gara Banca – *Șapte Case*. Fragments: céramique fine grisâtre, 1 comptoir; 2 bol; 4 pot; céramique peu rugueuse, 3, 7–8 ouvertures; céramique réalisée à la main, 9 petite tasse; 10 vase décoré par une ceinture d'alvéoles; 6 petite tasse; 5, 9, 11 bases. Habitation de surface no. 1, IIIe–IVe siècles, chap. 12.
- Fig. 4. Gara Banca – *Șapte Case*. Fragments: céramique fine rougeâtre, 1 ouverture; marronâtre, 7 base concave; céramique réalisée à la main, 2 cou de pot; céramique grisâtre, 3–4 ouvertures; céramique en pâte peu rugueuse grisâtre, 5–6 corps de pot; 8 bases. 1–8 Habitation de surface no. 1, chap. 12; 9 fosse no. 1, chap. 13; IIIe–IVe siècles.
- Fig. 5. Gara Banca – *Șapte Case*. Fragments: céramique fine grisâtre, 1, 3, 5, 7 bols; 11 ouverture; 12 bol; céramique peu rugueuse grisâtre, 2 ouverture de pot; grisâtre, 4 tasse; jaunâtre – brique, 6 vase de provisions; céramique réalisée à la main, 8 vase en miniature; 9 bol; céramique couverte d'engobe rouge, 10 bol. Habitation de surface no. 2, IIIe–IVe siècles, chap. 17.
- Fig. 6. Gara Banca – *Șapte Case*. Fragments: céramique fine grisâtre, 1 bol; 4 anse; 7 pot; 8, 10 vases à cou haut; céramique noire polie, 2 bol; céramique peu rugueuse grisâtre, 5 ouverture de pot; céramique réalisée à la main, jaunâtre, 9 ouverture de pot; 3, fusaiöle bitronconique; 6 grès à aiguiser. Habitation de surface no. 2, IIIe–IVe siècles, chap. 17.
- Fig. 7. Gara Banca – *Șapte Case*. Fragments: céramique grisâtre, 1, 4 pots; 2 bol; 5 bases; céramique peu rugueuse, rougeâtre, 3 base; 6 amphore; céramique réalisée à la main, 7 tesson décoré à ceinture d'alvéoles. Habitation de surface no. 3, IIIe–IVe siècles, chap. 29.

- Fig. 8. Gara Banca – *Şapte Case*. Fragments: céramique fine rouge, 1, 6 comptoir; grisâtre, 2–3 bols; 4, 7 vases; 5 anse. Habitation de surface no. 3, IIIe–IVe siècles, chap. 29.
- Fig. 9. Gara Banca – *Şapte Case*. Fragments: céramique réalisée à la main, 1 pot; 2–3, 5–8 pots ; 4 petites tasses; 9–11 bases. Habitation de surface no. 4, IIIe siècle, chap. 33.
- Fig. 10. Gara Banca – *Şapte Case*. Fragments: céramique réalisée à la main, 1 petite tasse; 2 couvercle; 3 bol; 4–6 tessons 7–10 bases. Habitation de surface no. 4, IIIe siècle, chap. 33.
- Fig. 11. Gara Banca – *Şapte Case*. Fragments: céramique fine grisâtre , 1–2 ouvertures; 3, 7–8, 11–12 bols; 4 vase à cou haut; 5, 15 anses; 6, 10 amphores – bases ; 9, 13 vase à corps bombé; 14 bases cylindriques. Habitation de surface no. 4, IIIe siècle, chap. 33.
- Fig. 12. Gara Banca – *Şapte Case*. 1 Fusaïole; 2–4 grès à aiguiser; 5–6, fragment d’adobe et foyer; 7 poids. Habitation de surface no. 4, IIIe siècle chap. 33.
- Fig. 13. Gara Banca – *Şapte Case*. Fragments: 1 os poli et coupé; 2 patine en os; 3 grès à aiguiser; 4 fusaïole bitronconique; 5 outil en os; céramique fine grisâtre , 6, 8 tasses; 9–10 pots ; 11, 14 bols; céramique d’import, 7 amphore – base; céramique à engobe rouge, 12 anse; céramique noire polie, 13 bol. Habitation de surface no. 5, IIIe–IVe siècles, chap. 34.
- Fig. 14. Gara Banca – *Şapte Case*. Fragments: 1, 8 grès à aiguiser; céramique fine noirâtre, 2 pot; céramique fine grisâtre, 3, 5–7, 10–12 pots; céramique réalisée à la main, 9 bol hémisphérique; céramique d’importation, 4 coupe en verre; 14 base amphore. Habitation de surface no. 11, IIIe–IVe siècles, chap. 72. Céramique grisâtre polie, 1, pot reconstrucible. Habitation de surface no. 7, IIIe–IVe siècles, chap. 122.
- Fig. 15. Gara Banca – *Şapte Case*. Habitations légèrement enfoncées – IIIe–IVe siècles, 1. chap. 27, no. 2. chap. 28, no. 3. chap. 31, no. 4. chap. 78.
- Fig. 16. Gara Banca – *Şapte Case*. Fragments: céramique d’importation, 1 vase décoré en pâte fine grisâtre ; 2 bol en pâte fine noire; 4 cou d’amphore; céramique fine grisâtre , 5 bord avec l’ouverture facettée; céramique rouge, 6 anse; céramique l réalisée à la main, 3 fragment décoré d’une ceinture d’alvéoles. Habitation légèrement enfoncée no. 1, IIIe–IVe siècles, chap. 10.
- Fig. 17. Gara Banca – *Şapte Case*. Fragments: céramique fine grisâtre, 1, 3, 5 bols; 2, 7 tessons décorés de lignes incisées en vague et cannelures; 4, 8 pots ; 6 tasses; céramique fine à engobe rouge, 9 vase à anse; céramique d’importation, 10 corps d’amphore. Habitation légèrement enfoncée no. 2, IIIe siècle, chap. 27.
- Fig. 18. Gara Banca – *Şapte Case*. Fragments: 1 bois de cerf; 2 grès à aiguiser; 10 couteau de fer; céramique grisâtre, 3 6, 9 ouvertures; 4 plateau; 5, 8 bols; céramique peu rugueuse , 7 pot. Habitation légèrement enfoncée, no. 3, IIIe siècle, chap. 28.
- Fig. 19. Gara Banca – *Şapte Case*. 1 Perçoir en os; 2 os transformé; 3–5 grès à aiguiser et cylindre en grès; 6 fusaïole; Fragments: céramique à engobe rouge, 7 pot, céramique d’importation: 8 anse d’amphore; céramique grisâtre, 9 anse; céramique à pâte peu rugueuse, 12 base; céramique réalisée à la main, 10 pot; 11 tesson décoré d’une ceinture à alvéoles. Habitation légèrement enfoncée no. 4, IIIe–IVe siècles, chap. 31.
- Fig. 20. Gara Banca – *Şapte Case*. Fragments: 1–4, bordure à une ovicaprine modelée dans la pâte; céramique réalisée à la main, 5 pot à trois pieds. Habitation légèrement enfoncée no. 4, IIIe–IVe siècles, chap. 31.
- Fig. 21. Gara Banca – *Şapte Case*. Accessoires vestimentaires: 1 boucle de bronze; Fragments, 3 poids de terre glaise; céramique fine, rouge, 2 tesson décoré; 5 bol; grisâtre, 15 pot; céramique réalisée à la main, 4, 6–9, 14 pots; 13 bol; 10 taler; 16 base 11–12 matériaux de construction. Habitation légèrement enfoncée no. 5, IIIe–IVe siècles, chap. 78.